УЛУҒ ОКТЯБРЬ ШАРАФИГА

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 241 (13.503).
21 ОКТЯБРЬ 1966 йил
ЖУМА
Баҳоси 2 тийин.

Қишлоқ ва сув хўжалиги ходимлари! Деҳқончиликнинг юксак маданияти учун курашингиз, ерларни мелиорациялаш кенг программасини амалга оширингиз, тупроқнинг ҳосилдорлигини оширингиз, ҳар гектар ердан юқори ҳосил олишга эришингиз!

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОКТЯБРЬ ЧАҚИРИҚЛАРИДАН)

ЗАФАР САТРЛАРИ

ПОЛИТОТДЕЛЧИЛАР ҒАЛАБАСИ

Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг аъзолари Улуғ Октябрнинг 49 йиллиги шарафига бошланган мусобақани қизитиб, давлатга пахта сотиш йиллик планини муддатидан илгари — 19 октябрда бажардилар. Давлат омборларига 4500 тоннадан ортиқ «оқ олтин» етказиб берилди. Мавжуд 1400 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил олинди.

К. Эргашев, В. Тен, К. Пак, А. Жониқулов, Х. Мирсалмонов, П. Тен ўртоқлар бошлиқ илғор бригада аъзолари ҳар гектар пахта майдонидан 33-35 центнердан ҳосил кўтардилар.

Қишлоқ хўжалик артели пахтани машинада териш планини муваффақиятли равишда бажарди. Пахта далаларида 30 «зангори кема» ишлади ва уларда 2 минг тоннага яқин «оқ олтин» терилди. Ф. Исмоилов, М. Тошев, К. Деҳқонов, И. Ли, С. Умаров, В. Ли, А. Зиёев каби илғор механик-ҳайдовчилар 80-90 тоннадан пахта териб бердилар.

Колхоз аъзолари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлатга қўшимча равишда яна камида 820 тонна «оқ олтин» сотиш мажбуриятини олдилар. Ҳали далада ҳосил кўп, колхозчилар ҳосилдорликни 38 центнерга етказиш учун курашмоқдалар.

Шунингдек, колхозда давлатга каноп пояси сотиш плани ҳам муддатидан илгари 19 октябрда 106,7 процент бажарилди. Давлатга каноп пояси сотиш давом этмоқда.

«БЎСТОНЛИҚ» СОВХОЗИНИНГ БЕШ РАПОРТИ

БУРЧМУЛЛА, (Тошкент области), (УзТАГ). «Бўстонлиқ» совхози коллективидан бир кунда бирданига беш рапорт келди. Улар давлатга 225 тонна гўшт ва саккиз юз тоннадан кўпроқ сут сотдилар. Сабзавотчилар ва саҳибкорлар топшириқларни жуда яхши адо этдилар, боғбонлар эса ўз мажбуриятини бажариб қўйдилар.

Шаҳрисабз районидаги Энгельс номли колхознинг механик-ҳайдовчиси ўртоқ Мусулмон Шукуровнинг шу кунгача терган пахтаси 80 тоннадан ошиб кетди. Ҳозир ҳам у ўз агрегати бункеридан кунига 4-5 тоннадан пахта тўкаётир. Суратда: ўртоқ М. Шукуров. А. Тўраев фотоси.

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ КУРАШГА!

Пахтамизнинг тонналари миллионнинг тўртинчи рақамини тўлдирмоқда. План бажарилиб, ғалаба рапорти бериладиган кун тобора яқинлашмоқда. Илк зафарни қучган юзлаб хўжаликлар, бир қатор районлар пландан ташқари кўплаб пахта топширмоқдалар. Қашқадарё ва Тошкент областлари маррага етай деб қолдилар. Республикамизнинг кўчма Қизил байроғини олиш шарафига муяссар бўлган Қорақалпоғистон АССР ҳамда Хоразм областларининг азамат пахтакорлари суръатга қанот боғлаб, кун сайин ҳаммадан кўп пахта бераётирлар. Улар Қизил байроқни ўз қўлларида сақлаб қолиш иштиёқида йиғим-терим ишларини ҳар қачонгидан ҳам жадаллаштириб юбордилар.

Умумий планга нисбатан машина терими планининг бу йил анча олдинда бораётганлиги бениҳоя қувончлидир. Агрегатлар бункеридан мўлжалдагидан ҳам ортиқ пахта тўкилишига қатъий ишонч бор. «Зангори кема»лар дарғалари терган «оқ олтин» ҳозирнинг ўзидаёқ бир миллион тоннадан ошиб кетди. Йиғим-теримни механизациялашга кенг фронт бўйлаб ўтилиши туфайли кўпгина хўжаликлар, ҳатто районлар ёрдамчилардан воз кечиб, эрта муддатларда планни бажараётганлиги, ҳосилнинг асосий қисмини териб олиш қудратли машиналар гарданига юклатилаётганлиги чинакам жасорат намунаси бўлмоқда.

Бу йил ҳар қачонгидан ҳам мўл ҳосил етиштирилди. Бу жиҳатдан кўнгил тўқ. Йиғим-терим ишларини қисқа муддатда туғаллаш учун жойларда қизғин кураш кетяпти, одамлар яхши ташаббус кўрсатиб, меҳнат қилишяпти. Умуман бу йилги ҳосилни саранжом-саришталаб олишда прогрессив йўлдан дадил борилмоқда. Лекин йиғимтеримда заррача хотиржамлик, сусткашлик катта қийинчиликка сабаб бўлади. Олтин кузнинг сахий — ҳаво очиқ кунларида ҳар бир дамни ғанимат билган киши дард қолмайди. Хирмонини тўлдириб олади, планини, мажбуриятини ошириб бажариш имкониятига эга бўлади.

Куз кузлигини қилади. Буни куни кеча ёғиб ўтган ёмғир ҳам кўрсатди. Тўсатдан ҳавонинг авзойи бузилиб, қаттиқ ёмғир ёққанлиги сабабли ҳамма жойда бирдан процентлар тушиб кетди. Бу катта огоҳлантириш бўлди. Энди ҳавога ишониб бўлмайди, табиатдан нажот кутиб туриш ярамайди. Бундан буён ҳаво ноқулай бўлавериши мумкин. Шунинг учун бутун куч ва техника воситаларини йиғим-терим суръатини тағин ҳам оширишга сафарбар этишимиз, кузнинг ҳар бир дақиқасидан ишнинг кўзини билиб оқилона фойдаланишимиз зарур.

Йиғим-теримни барвақт туғаллаган хўжалик ҳар тарафлама ютади. Аксинча, терим чўзилиб кетса, нобудгарчилик ҳам, моддий зарар ҳам юз беради. Кечиктирилган иш ташвишни орттиради. Бинобарин, ҳар бир пахтакор, ҳар бир механизатор ва хўжалик раҳбари далалардаги ҳосилнинг сўнгги граммигача қисқа муддатда йиғиб-териб олиш, планнинг мумкин қадар тезроқ бажарилишини таъминлаш, социалистик мажбуриятда ваъда қилинган пахтани Ватан омборларига тўла етказиб бериш ташвиши билан ёнмоғи керак. Имкониятларимиз кўп, техника хизматимизда. Гап ана шу имкониятлардан мақсадга мувофиқ равишда фойдаланишда қолган.

Ҳаммадан зарури, хўжаликлардаги мавжуд ишчи кучи ва техника воситаларини далага тўла сафарбар этишдир. Тани-жони соғ бўлган ҳар бир кишининг ўрни пахтазорда — ҳосил тақдири ҳал этилаётган жойда бўлмоғи керак. Машина теримини ҳамма жойда икки сменада ташкил этишимиз, агрегатларни кечалари ҳам тўла қувват билан ишлатишимиз, уларнинг сабабсиз тўхтаб қолиш ҳолларига мутлақо йўл қўймаслигимиз зарур. Пахта теримини кечаю кундуз жадал давом эттираётган машҳур механизаторлар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Мамажон Дадажонов, Манноп Жалолов, Қурбон Кенжаев ва бошқаларнинг ватанпарварлик ташаббусини изчиллик билан давом эттириш лозим. Токи, ҳар бир механизатор бункердан кўп пахта тўкишга эришсин.

Пахта теримида қатнашаётган колхозчиларга, совхозларнинг ишчиларига, азамат ёрдамчиларга қулай шароитлар яратиб бериш эндиликда ҳар қачонгидан ҳам муҳим вазифа бўлиб турибди. Бу вазифа хўжалик раҳбарларининг диққат марказида турмоғи керак. Дала шийпонлари оммавий агитациянинг чинакам марказига айлантирилиши керак.

Партия ташкилотлари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 49 йиллик байрами муносабати билан КПСС Марказий Комитетининг оташин Чақириқларини пахтакорлар ўртасида кенг пропаганда қилишлари, уларни меҳнатда янги зафарларга илҳомлантиришлари, сўнгги ҳужумга отлантиришлари керак. Байрам олди социалистик мусобақаси пахтакорлар орасида янада кенг қулоч ёзсин. Даладаги барча ҳосилни шу улуғ кунгача йиғиб-териб олиш, план ва мажбуриятларни тезроқ бажариш ҳамма пахтакорларнинг жанговар шиори бўлсин.

Йиғим-терим мавсуми тадбиркорликни талаб этади. Хўжаликларнинг раҳбарлари қуёшли кунларга кўз тутмай, ёғингарчилик бўлган кезларда ҳам давлатга графикдаги пахтани топшириш чораларини кўришлари керак. Сушилка хўжалиги шай бўлиши, улар ёқилғи запаси билан етарли таъминланиши лозим.

Йиғим-терим ниҳоясига етай деб қолган ҳозирги кунларда бўшашувчиликка, сусткашликка, бепарволикка сира ҳам йўл қўймайлик. Ҳар бир кун ва соат ғанимат. Кунлар қисқариб боряпти, совуқ тушяпти. Шунга қараб тош-тарози қўймоқ керак. Маррага яқинлашиб қолган бўлсак ҳам, буёғи оғирроқ бўлади, чидам, матонат, ғайрат кўпроқ талаб этилади. Чунки ҳозир энг сўнгги, ҳал қилувчи курашдамиз. Бу курашда янада мард бўлмоқ, жасорат кўрсатиб меҳнат қилмоқ керак.

3 миллион 750 минг тонналик катта хирмонимизни тезроқ тўлдирайлик. Улуғ Октябрнинг шонли 49 йиллиги байрами кунигача планни тўлдириб, она-Ватанга ғалаба рапорти берайлик.

МЕҲНАТ ВА ҒАЛАБА

Районимиз меҳнаткашлари КПСС XXIII съезди ва партия Марказий Комитетининг май Пленуми қарорларини амалга ошира бориб катта зафар қучдилар. Давлат тайёрлов пунктларига 49 минг 200 тонна юқори сорт пахта етказиб берилди. Ҳосилнинг деярли ҳаммаси биринчи сортларга қабул қилинди.

Район пахтакорлари эришган бу катта ғалабада кўп сонли механизаторлар, тажрибали деҳқонлар, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг муносиб ҳиссаси бор. Қишлоқ коммунистлари мўл пахта ҳосили учун курашнинг барча жабҳаларида зўр активлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишладилар.

Район хўжаликларида ирригация ва мелиорация ишлари кўлами ортди ва ўтган йилдагига нисбатан икки ҳисса кўп ишлар бажарилди. Ленин номли, «Ленинизм», Охунбобоев номли, «Ленин йўли» колхозларида ерларнинг мелиоратив ҳолати анча яхшиланди. Бу — ҳосилдорликни гектар бошига 8-10 центнерга кўтариш имконини берди.

КПСС XXIII съезди номли Аму—Бухоро машина каналининг ишга туширилиши коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг қишлоқ меҳнаткашлари ҳақида катта ғамхўрлик қилаётганликларини кўрсатувчи ёрқин мисолдир. Амударё сувининг районимиз далаларига кириб келиши деҳқонларимиз қувончига қувонч қўшди. Пахтакорларимиз жонажон партиямиз ғамхўрликларига амалий иш билан жавоб бериб, районда ялпи пахта ҳосилини шу йилнинг ўзидаёқ 1970 йилга мўлжалланган даражага етказиш учун курашмоқдалар.

Район партия комитети пахта йиғим-теримига катта ҳозирлик кўрди. Колхоз бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлик қобилиятини оширишга қаратилган бир талай тадбирларни амалга оширди. Коммунистлар терим машиналарига кенг йўл очиб беришда зўр ташвиқотчилик ва ташкилотчилик ишларини олиб бордилар. Машина теримига ажратилган майдонларда дефолиация барвақт ўтказилди. Ҳар бир механик-ҳайдовчи машинабоп қилиб ўстирилган майдонларни бегона ўтдан тозалашда шахсан иштирок этди. Натижада районимиз хўжаликларида 190 та терим агрегатининг бир ярим-икки сменада тўла-қувват билан ишлаши таъминланди. Пахтани машинада териш соҳасида бу йил катта бурилиш йили бўлди. Пландаги 5300 тонна ўрнига 8 минг тоннадан ортиқ «оқ олтин» бункерлардан тўкилди ва бу соҳадаги план 160 процент бажарилди.

Машина теримида айниқса, Карл Маркс номли, Ленин номли, Охунбобоев номли колхозлар юксак кўрсаткичга эришдилар. Бу колхозларда ҳосилнинг қарийб ярми машиналар билан терилди.

Райондаги 17 та пахтачилик колхозининг 10 дан ортиғи, 305 та бригаданинг 200 таси йиллик планларини муддатидан илгари бажардилар. Коммунист Обид Убайдов раислик қилаётган «Ленинизм» колхози областда биринчи бўлиб маррага етди. «Ленин йўли», «Правда», Охунбобоев номли, «Маданият», Карл Маркс номли, Энгельс номли колхозларнинг деҳқонлари ҳам юқори кўрсаткичларга эришдилар.

Партия ва ҳукуматимизнинг оталарча ғамхўрлигидан илҳомланган Бухоро райони пахтакорлари даладаги ҳосил чўғини чамалаб чиқиб, давлатга яна 10 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олдилар. Бу республикамизнинг 3 миллион 750 минг тонналик катта хирмонига бизнинг ҳиссамиз бўлади.

Бухоро райони меҳнаткашлари беш йилликнинг биринчи йилига мўлжалланган барча планларни муваффақиятли бажармоқдалар. Район давлатга гўшт, тухум, пилла, сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари сотиш планларини ҳам бажарган.

А. ДАВИДЯНЦ,
Бухоро район партия комитетининг биринчи секретари.

ЯНА 11 ЦЕНТНЕРДАН

Колхозимиз аъзолари партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети май Пленуми тарихий қарорларини амалга ошира бориб, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда катта ғалабаларни қўлга киритмоқдалар. Пахта ҳосилдорлигини оширишда агротехника янгиликлари, фан ва техника ютуқлари, илғор тажрибаларни ишлаб чиқаришга кенг татбиқ қилмоқдалар.

Беш йилликнинг биринчи йилида 600 гектар майдонга чигит экиб, унинг ҳар гектаридан 16,3 ўрнига 19 центнердан ҳосил олиб, йиллик планни 106 процент қилиб бажардик. Яъни давлатга 980 тонна ўрнига 1140 тонна пахта сотдик. Буларнинг ҳаммаси биринчи сортларга қабул қилинди. Шу кунда ҳам терим суръатини бўшаштирмасдан кунига йиллик планнинг 4-4,5 проценти миқдорида пахта топширмоқдамиз.

Пахта теримида 6 та «зангори кема» ишлади. Ўғилжон Отажонова, Маткарим Ўрозов, Нурулла Низомиддинов каби механик-ҳайдовчиларимизнинг ҳар бири 65-70 тоннадан «оқ олтин» тердилар. Шу кунларда ҳам уларнинг ҳар бири кунига 3-3,5 тоннадан ошириб пахта теришяпти.

Кўпчилик бригадалар ўз зиммаларига олган мажбуриятларини ошириб бажариб, ҳозир қўшимча мажбурият ҳисобига пахта топширмоқдалар. Аҳмад Хўжаниёзов, Қоржов Эшберганов, Нуримбет Қутлимуродов, Собир Раҳимбердиев бошлиқ бригадалар шулар жумласидандир.

110 теримчи кўпминг килограммчилар сафига қўшилиб, уларнинг кўплари ҳозирдаёқ 9-10 тоннадан ошириб пахта териб қўйдилар.

Даламизда ҳали пахта кўп. Ишчи ва техника кучларимиз етарли. Мана шуларни ҳисобга олиб, яна ҳар гектар ердан 11 центнердан ҳосил олишни мўлжаллаяпмиз. Шундай қилиб, ҳосилдорликни шу йилнинг ўзидаёқ 30 центнерга етказамиз.

Б. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Қорақалпоғистон АССР, Хўжайли районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси.

КУЧИМИЗГА КУЧ ҚЎШИЛДИ

Октябрь олди социалистик мусобақасини ҳар қачонгидан ҳам қизитиб юборган пахтакорларимиз терим суръатини яна ҳам оширдилар. Улар 1150 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан «оқ олтин» топшириш учун астойдил курашиб, машина теримига зўр беряптилар. Далаларимизда 31 та «зангори кема» бетиним ишлаб турибди. Бердимурод Маҳмирзаев, Зариф Отамқулов каби механизаторлар машина бункеридан кунда 7-8 тоннадан пахта тўкишяпти. Улар шу кунга қадар 95-105 тоннадан «оқ олтин» териб қўйишди.

Эркабой Эгамбердиев, Қозоқ Ботиров ўртоқлар бошлиқ бригадалар ҳар гектар ердан қарийб 30 центнердан пахта топшириб йиллик планларини бажардилар. Ҳозир мажбурият ҳисобига пахта топшираётган бу илғор бригадалар ҳосилнинг 90 процентдан кўпроғини агрегатларда териб олишга қарор қилдилар.

КПСС Марказий Комитетининг илҳомбахш Чақириқларидан руҳланган колхозимиз азаматлари йиллик планни мумкин қадар тезроқ бажаришга аҳд-паймон қилишган. Биз куни кеча машиналарда 1850 тонна пахта терилганлиги ва бу билан социалистик мажбурият ошириб бажарилганлиги ҳақида рапорт бердик. Бироқ, машина терими мутлақо сусайтирилмайди. Октябрь байрами кунига қадар ялпи ҳосилнинг 85 процентини агрегатларда саранжом-саришталаб оламиз.

Турсунмат ҒУЛОМОВ,
Сирдарё районидаги Куйбишев номли колхоз раиси.

«КОСМОС-130»

ТАСС АХБОРОТИ

1966 йил 20 октябрда Совет Иттифоқида ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-130» учирилди.

Йўлдош ичига ТАСС 1962 йил 16 мартда эълон қилган программага мувофиқ, космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош параметрлари қуйидагича бўлган орбитага чиқарилди:

— Бошланғич айланиш даври 89,8 минут;

— Ер сатҳидан максимал узоқлашуви (апогейида) 340 километр;

— Ер сатҳидан минимал узоқлашуви (перигейида) 211 километр;

— Орбитанинг оғиши 65 градус.

Йўлдошда илмий аппаратлардан ташқари 19,995 мегагерц частотада ишлайдиган радиопередатчик; орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радиосистема; приборлар ва илмий аппаратларнинг иши тўғрисидаги маълумотларни ерга юбориб туриш учун мўлжалланган радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди.

Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган аппаратларни ишлаб чиқмоқда.

УЛКАН ХИРМОНГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1966 йил 20 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда, учинчи стун — мавсум бошидан буён, тўртинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта, бешинчи стун — мавсум бошидан буён.

Қашқадарё	0,93	96,32	0,70	116,49
Тошкент	0,87	94,23	0,49	109,36
ҚҚ АССР	2,31	89,21	2,73	82,30
Сурхондарё	0,79	86,71	0,47	94,33
Бухоро	1,36	85,41	1,54	102,92
Самарқанд	1,53	85,12	1,52	86,29
Фарғона	1,43	79,76	2,51	94,99
Хоразм	3,00	79,51	3,40	62,66
Андижон	1,34	78,65	1,79	96,71
Сирдарё	1,27	75,78	1,05	85,83
Республика бўйича:	1,45	83,27	1,55	91,66

Хоразм область, Шовот районидаги Чкалов номли колхознинг теримчиси ўртоқ Р. Ражабованинг меҳнатда кўрсатаётган ғайрати ҳаммани хурсанд қиляпти. У кунига 220-230 килограммдан пахта теряпти. Олган мажбурияти — 12 минг килограмм пахтани 30 октябргача териб беришга сўз берган. **Суратда: Р. Ражабова.**

Ш. Раҳимов фотоси.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

ТЎХТАНГ: «ШЛАГБАУМ!»

Катта асфальт йўл бўйлаб пахта тўкилган. Паншаҳа кўтарган 2 киши бақириб-ҳайқириб йўловчи машиналарни тўхтатаётир.

Бир зумда тизилиб қолган машиналар силкиниб-сурилиб йўлдан четга чиқа бошлайди. Кошки тезда қайтиб йўлга тушилса. Шоферлар пахта тўкилган масофани айланиб йўлга чиқиш учун машиналарни буришади. Машиналар ҳар хил. Бировига тахта, иккинчисига ёнилғи ортилган. Душанба, Термиз, Денов шаҳарларидан чиққан пассажир автобуслар бири-бирига тиқилиб туришибди. Йўловчилар ўз манзилларига шошилишади. Йўлдан эндигина ўнгга бурилган «тез ёрдам» машинаси сал нарига бормай лойга ботиб қолади.

Шу вақт гердайган савлатли бир киши йўловчиларга рўпара келиб ғудурлади:

— Товба, бу шоферларга ҳайронсан, киши. Пахтанинг азизлигини билишмайдими. Паншаҳа кўтариб йўлни тўсмасанг...

Бу колхоз раиси Маҳмадали Турсунов эди.

— Амаки, сиз пахтанинг қадрини билсангиз, уни қуритиш учун вақтида асфальт хирмонжой ҳозирланг-да! Қачонгача давлатнинг серқатнов йўлига «шлагбаум» бўласизлар, — деди раисга жаҳли чиқиб йўловчи шофёрлардан бири.

Сариосиё районидаги «Правда» колхози йирик пахтакор хўжалик. Артель пахтакорлари бу йил 1360 гектар пахта майдонида дурустгина ҳосил етиштирдилар. Аммо колхозда пахта йиғим-терими пухта тайёргарлик билан бошланмади. Бу ҳақда колхоз раҳбарлари, бригадирлар вақтида қайғурмадилар. Кўпчилик бригадаларда хирмонлар етишмайди. Борлари ҳам асфальтланмаган. Пахта қуруқ ерга тўкилгани учун ифлосланаётир. Шокир Жобиров, Сафархўжа Тақдиров ўртоқлар бошлиқ бригадалар эса пахтани катта Ўзбек трактининг давоми Термиз — Душанба асфальт йўлида қуритишаётир.

Билмадик, шу колхоз раиси Маҳмадали Турсунов, партия ташкилотининг секретари Хуррам Қурбоновлар бу хил «шлагбаум»га қачонгача суянишади.

Ш. СИДДИҚОВ,
Сурхондарё области.

«Хўжаобод» нефть кони районида пармалаш ишларини олиб бораётган мутахассислар катта муваффақиятга эришдилар. Улар Ўзбекистонда биринчи бўлиб 3500 метр чуқурликдаги нефть қудуғини пармаладилар. Ўта чуқур қудуқлар пармалаш ишларини олиб бораётган азаматлар Октябрнинг 49 йиллигини янада янги зафарлар билан нишонлаш учун курашмоқдалар. Чапдаги суратда: илғор пармаловчилардан Собиржон Диваев билан Манноп Деҳқонов ўртоқлар.

Фото лавҳалар

Ўнгдаги суратда: «Жанубий Оламушук» нефть конининг старший мастери С. Шамсиддинов ва механик А. Звирзд ўртоқлар. Улар конга қарашли участкалардан бирида яқиндагина фойдаланишга топширилган янги компрессор станцияда ишлашмоқда. Компрессор станциянинг ишга туширилиши билан Андижон область аҳолисини ва саноат корхоналарини табиий газ билан таъминлаш анча яхшиланди.

В. Сиротин фотолари.

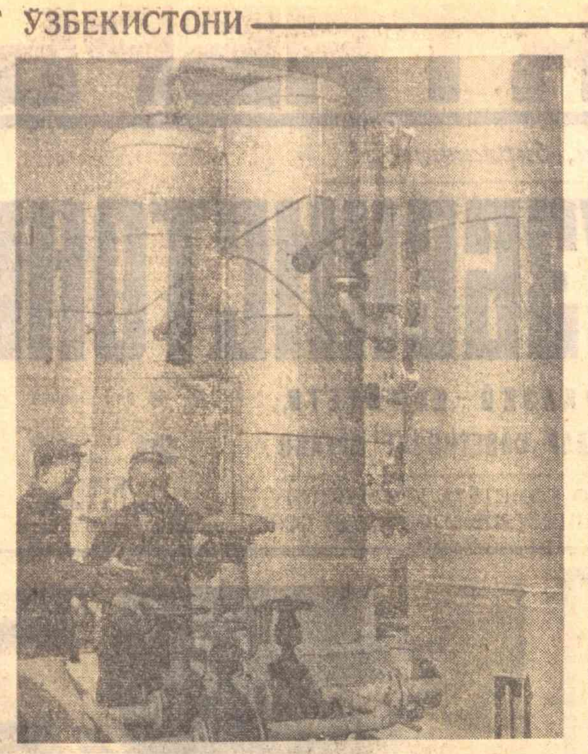

ЖАНГОВАР МУКОФОТЛАР

МУРМАНСК. (ТАСС мухбири). Бир кишининг бир кун ичида бирданига олти орден ва медаль олиши каби ҳодиса ҳадеб рўй бераверамайди. Италияда душманга қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг қаҳрамони — уйсозлик комбинати бинокорлари бригадасининг бошлиғи Шалва Александрович Мунджишвили Италиядан Мурманскка олтита орден ва медаль олиб келди.

У, Валь ди Суза, Буссолеонода фашистларга қарши жанг қилди, 42-штурмчи дивизиянинг «Вальтер фонтан» деган партизанлар отрядининг комиссари бўлди. У неча юзлаб гитлерчининг ёстиғини қуритди. Мунджишвили раҳбарлигидаги 45 партизан Сивани районида бўлган жангда 168 фашистни асир олди. Шу районда ўтказилган операция учун Мунджишвили 1944 йилда «Жасурлик учун Гарибальди юлдузи» билан мукофотлангач, лекин у бу мукофотни ололмай қолган эди.

Совет ҳукумати Мунджишвилининг Италияда кўрсатган жасоратига юксак баҳо берди. У, биринчи даража Ватан уруши ордени билан мукофотланди. Ватанпарвар яқинда яна олтита орден ва медаль олди. Римда Италия Компартиясининг Бош секретари Луижи Лонго жанг майдонларидаги жасорати учун Гарибальдининг сурати туширилган орденни, олтин медаль ва бошқа тўрт мукофотни Шалва Александровичга топширди.

Буссолеонодаги қуролдош сафдошлари совет жангчисига сира эсдан чиқмайдиган совғани туҳфа қилдилар. Улар ўзларининг Сальваторесига (Италияда Мунджишвили шу ном билан машҳурдир) унинг шляпаси нусхасини бронзадан тайёрлаб юборганлар. Мунджишвили шу шляпада гитлерчиларга қарши жанг қилган эди. Бу шляпа ва унинг бошқа буюмлари ҳамда фотосуратлари маҳаллий музейда сақланмоқда.

ОБУНА БЎЛДИНГИЗМИ?

ҚАРДОШЛАР ОБУНА БЎЛДИЛАР

Сайрам районининг колхоз ва совхозларида, мактаб ва билим юртларида ҳозиргача 4 мингдан ортиқ киши «Совет Ўзбекистони» газетасига, 380 дан ортиқ киши «Ўзбекистон маданияти» газетасига обуна бўлди.

«Партия турмуши», «Агитатор блокноти», «Саодат», «Ёш ленинчи», «Ленин учқуни», «Фан ва турмуш» каби газета ва журналларга кўплаб кишилар обуна бўлдилар.

А. Наметов,
Қозоғистон ССР.

ХУШХАБАРЧИ

Абил ака Эшмуродов Ургут районидаги Охунбобоев номли колхозда кўп йилдан буён почтальонлик қилади. Абил ака газета-журнал, хат-хабарларни ўз вақтида эгасига етказмаса кўнгли сира тинчимайди. Шу сабабли уни каттадан-кичик ҳурмат билан тилга олади.

Шу кунларда Абил аканинг иши айниқса кўпайган. У 1967 йил учун газета-журналларга обуна тўплаяпти. Хушхабарчи қисқа кунда пландаги 700 ўрнига 1200 сўмлик газета-журналларга обуна тўплади.

Актам Жўраев, Мурод Жумабоев, Янгибой Бекмуродов, Ризоқул Раҳимов, Ғайбулла Жўраевлар «Совет Ўзбекистони», «Ленин йўли», «Октябрь алангаси», «Ёш ленинчи», «Ўзбекистон маданияти», «За рулем», «Шарқ юлдузи», «Фан ва турмуш», «Саодат», «Муштум» сингари 7-8 хил газета, журналларга обуна бўлдилар.

М. Янгибоев.

ГАЗЕТХОН СОЛДАТЛАР

Газета — ҳаёт ойнаси. Биз солдатлар серқуёш Ўзбекистондан узоқда хизмат қилаётган бўлсакда, республикамизнинг кундалик ҳаёти билан газета орқали танишиб турамиз. Ҳар сафардагидек 1967 йил учун ҳам Ўзбекистонда чиқадиган газета-журналларга обуна бўлиш қизғин давом этяпти. Солдатлардан Холдорбек Ўразбоев, Жўрақул Сувонов, Омонжон Чориев, Яраш Ражабовлар 3-4 хилдан газета-журналга ёзилдилар.

Н. Оллоёров,
Житомир шаҳри, Н- қисм.

БИРДАМЛИК БИЛАН

Жиззах районидаги «Коммунизм» колхозининг Маматқул Омонов бошлиқ бригадаси аъзолари 1967 йил учун газета ва журналларга биринчи бўлиб ёзилдилар. Бригаданинг Мелибой Эшонқулов, Эшбой Қўзибоев, Шафоат Бозорова, Асалой Мусаева сингари илғор теримчилари «Совет Ўзбекистони», «Сирдарё ҳақиқати», «Коммунизм сари», «Ёш ленинчи», «Ўзбекистон маданияти» газеталари ва «Муштум», «Шарқ юлдузи», «Фан ва турмуш» журналларига обуна бўлдилар.

Э. Шомуродов.

Газетхонлардан М. Шамсиддинов (Наманган), Ғ. Исмоилов (Вобкент), Э. Ҳамидов (Тошкент), О. Шербеков (Ғаллаорол), Х. Қўқонов (Яккабоғ), А. Худойназаров (Қарши), Ю. Абдуалимов (Гулистон), Ш. Парпиев, А. Олғиров, И. Холмуродов, Р. Абдусолиев, И. Эргашев, Х. Худойбердиев (Н-қисм), И. Ҳайдаров (Фарғона), Т. Мирқурбонов (Оққўрғон) ўртоқлар ҳам ўз хат-хабарларида газета-журналларга обуна бўлиш қизғин давом этаётгани ҳақида ёзадилар.

ЧУЧУК МОМОНИНГ ЖАСОРАТИ

Бу воқеани менга Ғаллаоролда, чор атрофи қирлар билан ўралган хилватгина Муғлон қишлоғида ҳикоя қилиб беришди. Гарчи, бундан қирқ йилдан муқаддам бўлиб ўтган бу ҳодисанинг барча тафсилотларини ипидан-игнасигача айнан келтириш мумкин бўлмаса-да, унинг қаҳрамони — оддий ўзбек аёли Чучук момо Бозорбой қизининг унутилмас жасорати тилларда достон бўлиб кетган.

* * *

...Ҳар бир куни жангу жадаллар билан тўлган йигирманчи йиллар... Ўз ажалини сезган эски дунё йиртқичдек ҳар тарафга ҳамла қиларди. Бойлар, контрреволюционерлар чет эл империалистларининг ёрдами билан ўлкамизда босмачилик ҳаракатини авж олдириб юборишди. Тиш-тирноғигача қуролланган босмачилар қишлоқларда оч бўридек кезиб юрар, деҳқонларни талаб, совет активларини ва Совет ҳукуматига хайрихоҳ бўлган кишиларни вахшийларча ўлдирар эдилар. Босмачиларнинг вахшийликлари Самарқанд областида айниқса ошиб кетди. Бепоён қирларда босмачилар изғиб юришарди. Булардан мулла Турсун шайкаси вахшийликлари билан айниқса машҳур эди.

Аммо итга — ит ўлими, дейди халқимиз, халқ ичидан чиққан оддий кампир унинг адабини берди...

Қишлоқнинг чеккасидаги ҳовлилардан бирида, кечки дастурхон устида ўтирган чайиргина кампир булутга бир зум ҳайрон бўлиб тикилиб қолди-ю, совуб қолган чойини ҳўплади.

— Товба, — деди у, — кун қизариб ботса хосияти бўлмайди, дейрди отам раҳматли. Замон нотинч, бало-қазодан ўзинг асрагил, худойим...

Дастурхон атрофида бутун оила жам бўлишган эди. Ҳозиргина даладан келган Эшман ака оби-ёвғонни ичиб ўтирар, нарироқда унинг хотини, пойгакда эндигина ўн олтидан ўн еттига қадам қўйган қизлари — Туйма қимтилибгина чой ҳўпларди. Дастурхон йиғиштирилиб, чой билан ҳазм таом қилиб ўтирган Эшман аканинг хаёли негадир паришон эди.

— Хўш, болам, олам-жаҳон тинчликми, кўча-кўйда нима гап? — деб сўради кампир.

— Нима гап бўлар эди, уйинг қурғур босмачиларнинг ҳасрати-да. Бахмалда кеча битта активни отиб кетишибди, — ҳорғин жавоб қилди ўғил.

— Ёмонга қирон келсин, — деди кампир. Орага жимлик тушди. Бир оздан сўнг кампир яна гап бошлади.

— Туймангниям бўйи етиб қолди, — деди у ўчоқ бошида қозон-товоқ билан овора бўлиб юрган қизга ишора қилиб. — Тезроқ эгасига топшириб, бошингдан соқит қилиб олсанг бўларди, замон бунақанги, кечалари билан уйқум қочиб, ваҳма босади...

— Эна, қаёқдаги гапларни гапирасиз-а, нафасингизни иссиқроқ қилинг, — деди норозилик билан Эшман ака. Мана, хирмонни йиғиштириб олишса, ҳаракатини қилиб қолишар у томон ҳам...

Қизнинг қўшни қишлоқдаги мўмин-қобил, меҳнаткаш бир йигит билан тўйи бўладиган эди. Тўй маслаҳати ҳақида она-бола, кейин келин қўшилиб, алламаҳалгача маслаҳатлашишди. Қиз уларни холи қўйиб ичкарига кирди, қора чироғ ёруғида кашта тикиш билан машғул эди.

Вақт ярим кечага оғиб, ётишга энди ҳозирлик кўришаётган эди, қишлоқнинг нариги бурчагидан кетма-кет ўқ узилди. Қишлоқ итлари увлай бошлади. Сўнг яна ҳамма ёқ жим-жит бўлиб қолди. Ҳамманинг қулоғи динг эди. Бир оздан сўнг энди яқинроқдан отларнинг дупур-дупури эшитилди.

— Эна, сиз Туймани олиб чорвоққа қочинг, — деб пичирлади Эшман ака.

— Нега қочарканман?! — жаҳл билан унинг гапини бўлди кампир. — Ўз уйинг—ўлан тўшагинг дейдилар. Ўз уйимни ташлаб қаерга қочаман? Ҳа, худо олсин ўша босмачиларни! Қани шу ёққа тумшуғини суқиб кўришсинчи, жувармаглар...

Бир сўз, шаддод энасининг феълини билган ўғил жим бўлиб қолди. Шу пайт кўча эшиги устма-уст тақирлади. Эшман ака ноилож эшик томонга юрди.

— Ким, бу бемаҳалда юрган? — деб сўради у товушига дадиллик бериб.

— Эшикни оч! — деди кимдир дўқ билан.

— Нима ишинг бўлсаям кундузи кел, — дейди Эшман ака, юрагидаги ваҳимани зўрға босиб.

— Жонингдан умидинг бўлса тезроқ оч, гапни чўзма! — деди аллаким хириллаб. Эшман ака бўшашиб кетди. У бу овозни таниди. У — мулла Турсуннинг овози эди. Ноилож занжирни туширди. Рўпарада икки отлиқ турарди, нарироқда яна уч-тўрт отлиқ кўзга ташланди.

— Меҳмонни ҳам шунақа қилиб кутадими киши? — деди заҳарханда билан мулла Турсун отдан тушаркан — нега қаққайиб турибсиз, бошланг ичкарига! Яхши жой қилинг, ош буюринг, йигитлар узоқ йўлдан келишяпти.

Эшман ака ҳушини йиғди. Қўрбошининг кўзи бежо, авзои бузуқ. Қаттиқроқ гап қилса отиб ташлашдан ҳам тоймайди. Майли молу жонимни олса ҳам-у, аммо қизим...

Уларнинг гапини зимдан эшитиб турган Чучук момо қора чироқ ёқиб, яқин келди.

— Келинглар, меҳмонлар, келинглар, — деди у худди ўз уйига отларини олиб кириб, оғилхонага боғлаётган босмачиларга тикиларкан. Сўнг индамай жой қилиб, дастурхон ёзди. Фотиҳадан кейин қўрбоши эшик тагида турган кампирга юзланди:

— Энди, кампир, яхши ният билан остонангизни босдик. Ўзингиздан ўтар гап йўқ, бутун умримиз юртни ёвлардан тозалаймиз деб ўтяпти, эртаю кеч от устидамиз. Мусулмончиликнинг суннати бир бошимизни иккита қилиб сизларга қариндош бўлай деб келдик-да, нима дейсиз?

Кампир ичида: «Ниятинг бошингни есин» деди-ю, яна ўзини билмаганга солди.

— Болам, мен қари нарса нимани билардим, нимани айтяпсиз?

— Қизингизни айтяпман. Берсангиз мендақага берасиз-да!

— Ҳай, у ҳали ёш. Гўдак, бунинг устига бировнинг хасми. Гуноҳ бўлади-я, болам!

— Гуноҳ-пуноҳингиз билан ишим йўқ. Ё шу кеча никоҳлаб берасиз, ё бўлмаса уйингизга ўт қўяман, билдингизми?!

Кампир билдики, иш пачава. Қўрбоши айтганини қилишдан тоймайди. Ўзи қари нарса, ошини ошаб, ёшини яшаган. Аммо ёш нарсанинг умрини хазон қилиш, хонавайрон бўлиш... Йўқ, бир иложини қилиш керак.

— Хўп болам, ахир, ота-онаси билан маслаҳатлашайлик. Бу иш дарровданга бўлармиди. Сизлар чой ичинглар, ҳозир ош дамлайман.

— Агар қизни бирор ёққа қочирар экансан, биринчи ўзинг отиласан, — деди кўзи қонга тўлган қўрбоши. Ичкарида қийқириқ, ашула бошланди: босмачилар ўзлари олиб келган ҳуржунларидаги ичкиликларни ичиб, кўнгилхушлик қилишарди. Аммо ташқарида, мезбонлар учун ҳақиқий аза эди. Она, қиз бир-бирига суянишиб йиғлашар. Эшман ака чуқур ўйга ботиб, кетма-кет уҳ тортарди.

— Эна, энди менга у дунё ҳам, бу дунё ҳам бир қадам, — деди Эшман ака. — Қўрбоши қизимни бермасам ўлдиради, берсам эл олдида ўлганим. Энди мен бошим оққан томонга кетдим...

— Эсингни йиғ!, Уни койиб берди кампир пичирлаб. — Бас қил йиғингни! — Келини билан набирасини ҳам уришиб берди у. — Босмачига гулдек боласини бериб қўядиган аҳмоқ йўқ! Очиқдан-очиқ йўқ десанг, бу қонхўр уйга ўт қўйиши аниқ. Энди тадбир керак. Сен секин қишлоққа чоп, Бузовланга, бошқа йигит-яланглларга хабар қил, ўзинг станцияга жўна, қизил аскарларга хабар бер...

Уйда қий-чув қарсак авжига чиқди. Келганлардан ёшроғи кокил бойлаб ўйинга тушди. Дарчанинг қиё ёруғидан буни кўриб турган кампир «ҳе, ўйнамай ўл, гўрингда тўнғиз кўпсин», деди-ю, омборхонага кириб кетиб, бир оздан сўнг кичкина тугунча кўтариб чиқди. «Раҳматли чолимдан қолган бу наша бир иш берсин», деди у қайнаб турган қозонга муштдек нашани ташларкан...

Ошдан кейин босмачиларнинг жазаваси баттарроқ ошди. Қўрбоши «қизни олиб келасан» деб яна тихирлик қила бошлади. Кампир чой-пой ичинглар деб ҳалиги нашадан қолганини қумғонга дамлаб олиб келди. Кампир ҳовлига чиққан эди чорбоғ томонда кимдир шивирлади. Эна, — деб чақирди аллаким қоронғиликдан. Кампир секин ўша томонга қараб юрди. Қўранинг орқасида Эшмат ака ва беш-олти чоғли қишлоқ йигитлари туришарди.

— Нима қиламиз? — деб сўради йигитлардан бири.

— Қурол-яроғи кўпми? — деди елкасига чўпон таёғини ташлаб олган йигит.

— Ҳаммасида милтиқ, тўппонча бор, — деди кампир.

— Сизлар шу ерда пойлаб тураверинглар, ҳали ўзим чақираман.

Бир оз вақт ўтгач ичкари жимжит бўлиб қолди. Кампир дарчанинг қиясидан қараб уларнинг бирбирларига суянишиб тирракдек қотишганини кўрди. Қўрбоши қўлида тўппончасини маҳкам ушлаганича пинакка кетибди. Кампир «Худога шукур», деди-ю, қўра томонга имо қилди. Йигитлар бирбир ўтиб ҳовлининг қоронғи бурчагига тўпланишди.

— Болаларим, — деди кампир уларга пичирлаб, — элни хонавайрон қилиб юрган қонхўрдан ўч олиш пайти етди. Ана у ичкарида маст бўлиб ухлаб ётибди.

— Нима қиламиз уларни, момо, — деб сўради йигитлардан бири, — ё қизил аскарлар келгунча...

— Йўқ, қизил аскарлар эртала6гача етиб келишолмайди, йўл узоқ. Боғласак буларди-ю, уйғониб қолишса, уларнинг қуроли бор. Кампир бир оз ўйланиб қолди. — Сўнг қўлига девор олдида турган болтани олди. — Мана, манов билан ҳаммасини...

— Йўғ-е — деди йигитлардан бири, — ахир...

— Ҳа, не-не бегуноҳларни бўғизлаб, етимларни зор қақшатган қонхўрнинг жазоси шу! — деди кампир дадил. Унинг хира кўзлари ўтдек чақнарди. Аммо йигитлардан садо чиқа бермади.

— Ҳой болалар, белбоғингни ташлаб, рўмол ўра ҳамманг, — койиб кетди кампир. — Қўрқсанг бор уй-уйингга, хотинингнинг пинжида бекиниб ёт, сеникига кирмайди ўғри!

— Момо, болтадан тағин борми? — деди йигитлардан бири. Кўп ўтмай ҳамманинг қўлида ой болта ярақлади. Аммо уй томонга юришга ҳеч кимнинг юраги бетламасди.

Кампир болтани маҳкам ушлаганча қоронғи йўлакка кириб кетди. Унинг кетидан оёқ учида юриб йигитлар ҳам киришди. Шу пайт нимадир тарақлаб кетди. Кимдир қоронғида бўш челакка қоқиниб кетган эди. Ичкаридан: «Ким, ким у?!» деган товуш эшитилди. Ҳамма нафасини ичига ютиб жим қолди. Кампир болтани охиста қўйиб ичкарига кирди.

— Мен, менман болам, қари ўлгур қоронғида... Қўрбоши тўппончасини ўқталганича тикилиб турарди. Кампирни кўрди-ю, яна ястиққа ёнбошлади.

— Кампир, ташқарида ҳеч ким йўқми?

— Йўқ, йўқ, болам...

— Бирор шарпа сезсанг уйғотиб қўй. Айтгандай мени алдаб, қизни ҳалиям обкемадингми? Ё чиқиб ўзим обкелайми?

Қўрбоши ўрнидан турмоқчи бўлди-ю, яна наша таъсир қилиб ёнбошлаб қолди. Бир оздан сўнг унинг кўзлари яна юмилди. Аммо у тўппончасини маҳкам ушлаганича ётарди.

Орадан пича вақт ўтгач, кампир йўлакдагиларга ишора қилди. Улар бирин-кетин ичкарига киришди. Босмачилар турли ҳолатда данг қотиб ётишарди. Кампир тўрдаги қўрбошининг устида болтани даст кўтариб бор кучи билан урди. Қўрбоши бошини кўтариб, бир хириллади-ю, жимиб қолди. Бошқа босмачиларга ҳам кетма-кет болта тушди...

* * *

Кўп ўтмай тонг отиб, шарқдан қуёш қизғиш нурларини соча бошлаганда катта йўлдан ола-тасир эшитилди. Қишлоққа қизил аскарлар кириб келишди. Босмачиларнинг ўлигини катта майдонга халқ кўрсин деб олиб чиқиб қўйишди. Қизил аскарлар командири Мирзахўжа ака Ўринхўжаев кўрсатган қаҳрамонлиги учун Чучук момога раҳмат айтди. Қаҳрамон момонинг жасорати тиллардан-тилларга кўчди. Ҳозир момо дунёдан ўтган, аммо унинг ўғил-набиралари ўша қишлоқда яшашади. Қаҳрамон онанинг жасорати ҳеч қачон унутилмайди!

М. ХУДОЙҚУЛОВ.

АХЛОҚ, ОДОБ ВА ТУРМУШ МАВЗУИДА

ТЎЙ ЗАМОНАВИЙ БЎЛСИН

Ҳозирги даврда Коммунистик партия ва ҳукуматимиз мамлакатимиз меҳнаткашларининг моддий ҳаётини, маданий турмушини янада яхшилаш соҳасида улкан ишларни амалга оширмоқда. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг IV пленуми қишлоқда маданий ҳаётни юксалтиришда катта бурилиш ясади ва унинг қарорларида қишлоқ маданияти шаҳар маданияти даражасига кўтарилиши алоҳида қайд этилди. Ҳақиқатан ҳам кейинги йиллар ичида колхозчиларнинг моддий ва маданий ҳаётида жуда катта ўзгаришлар юз берди. Сўнгги йиллар ичида колхозчиларнинг оладиган даромади бениҳоя кўпайди. Тўқ турмуш яхши орзу-ҳавасларни келтириб чиқараётир.

Лекин, баъзан, кишилар моддий ҳаётдаги маъмурчиликни бекорчи орзу-ҳаваслар йўлида исроф этмоқдалар. Йиллаб йиққан маблағларини тўй қиламан, деб бир кунда совуриб юбораётганлар бор. Кейинги вақтларда ўтказилаётган баъзи тўйлардаги ўринсиз харажатлар кишиларга ҳам моддий, ҳам маънавий зарар келтирмоқда. Фикримизнинг исботи учун бир неча мисоллар келтирамиз: Самарқанд область, Нурота районидаги «Қўшрабод» совхозининг Қорасой қишлоғида яшовчи Бегмат Чилмирзаев тўй қилиш мақсадида бир неча йиллар мобайнида маблағ йиққан. Тўй тўғрисида маслаҳатлашиб олиш учун бир группа кишиларни чақирганда, улар тўй эгасига жуда кўп нарсаларни, шу жумладан қанчадан қанча ичкилик, бир неча қўй ва бошқа харажатларни айтишади. Турган гап, Бегмат Чилмирзаев бундай катта харажатга тайёр эмас эди. Ана шундан кейин Бегмат ака қарзга бота бошлайди. Бизнинг хомчўт ҳисобимизга қараганда, Бегмат Чилмирзаевнинг тўйига кетган харажати 4 ярим минг сўмдан ошиб тушади. Кетган харажатларнинг анча қисмини ароққа сарф қилишади.

Ундан ташқари энг ёмон одат тусига кириб бораётган, киши қадр-қимматига доғ бўлаётган нарса — ашула айтаётганлар ва рақсга тушаётганларга пул қистиришдир. Қанча-қанча кишилар ичиб олиб, рўзғорига керакли нарсаларни олиш учун меҳнат қилиб топган пулларини совуриб юборадилар. Бундан фақат тўй қилаётган киши эмас, балки тўйга қатнашаётган кишилар ҳам катта зарар кўриб қолади. Оила учун сарф қилиниши планлаштирилган маблағ исроф бўлади.

Яна шундай зарарлар етказиладики, уларни пул билан ўлчаб бўлмайди. «Қўшрабод» совхозида яшовчи Файзи Ирисбоевнинг тўйига келган одамларнинг баъзилари маст бўлишди. Айрим одамлар ўзаро гиналашиб, бир-бирини ҳафа қилиш даражасига бориб етдилар. Жуда катта маблағлар сарф қилиб тўй қилган Ирисбоев қандай аҳволга тушиб қолганлигини билиш қийин эмас.

Ҳозирги даврда ҳар бир киши маданиятли бўлишга, маданий турмуш кечиришга интилади. Агар Бегмат Чилмирзаев, Файзи Ирисбоевларнинг йиққан маблағлари тўғри сарфланганда эди, шаҳардаги бир оила қандай маданий ҳаёт кечирса, улар ҳам шундай имкониятларга эга бўлардилар. Чилмирзаевнинг рўзғорида на телевизор, на стул, на стол, на шифоньер, на вешалка, на китоб жовони бор. Тўйда совурилган 4 мингдан ошиқроқ сўм пулнинг ярмини шу нарсаларни олиш учун сарфлаганда эди, оила ўзига зарур нарсаларни олган бўларди.

Орзу-ният яхши нарса. Аммо уни ардоқлаб, кишилар фойдасига мослаштириш керак. Турмушда тежаб-тергаб рўзғор юритиш хасислик эмас. Меҳнат билан топилган пулни сарфлай билиш ҳам керак. Сурхондарё область, Шўрчи районидаги Жданов номли колхоз аъзолари Абрамат Жобиров, Сафар Мухторов тўй қилиб ароққа катта пул сарф қилган. Самарқанд область, Каттақўрғон районидаги Оқтепа қишлоғида истиқомат қилувчи Сайфиддин Ўроқов ҳам катта харажатлар ҳисобига тўй қилиб берди. Шуни айтиш керакки, Ўроқовнинг ўзи ҳозирги замон талабига жавоб берадиган даражада яшашни истайди ва ҳавас қилади. Аммо бўлмағур харажатлар, исрофгарчиликлар унга ўзи истаганча яшашга тўсқинлик қилади. Сайфиддин Ўроқовнинг ўзи шу бефойда сарфланган харажатлар исрофгарчиликдан бошқа нарса эмаслигини тушунади. Аммо ўша ердаги психологик ғовни енгишга кучи етмайди. Биз Тошкент область, Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг кексалари, ёшлари билан суҳбатлашганимизда улар тўйларимиздаги исрофгарчиликка тиш-тирноғи билан қарши чиқмоқдалар. Фарғона область, Киров районидаги «Москва» колхозига раҳбарлик қилаётган, колхозчиларнинг моддий, маданий ҳаётига ғамхўр раис Эргози Султонов билан суҳбатлашдик. У кишининг тўйларда бўлаётган исрофгарчилик тўғрисидаги фикрлари диққатга сазовордир.

— Ҳозир колхозчиларимизга бўлган ғамхўрлик ҳар қачонгидан ҳам катта. Бир йилда 10 минг сўм даромад оладиган колхозчилар оиласининг сони йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Бунга томорқадан келадиган, чорвадан тушадиган даромад кирмайди. Агар деҳқонларимиз шу катта даромаднинг бир қисмини уйларини жиҳозлашга сарф қилишганда эди, ҳар бир колхозчи оиласи маданий жиҳатдан шаҳарда яшаётган меҳнаткашларнинг маданий турмушидан кам бўлмас эди. Баъзи колхозлар кейинги йиллар ичида ана шу борада катта ишлар қилди. Тўйларда бўладиган исрофгарчилик йилдан-йилга камайтирилмоқда. Колхозчиларнинг маданий ҳаётида катта ўзгаришлар юз бераётир. Колхозларда жамоат ташкилотлари — оқсоқоллар кенгаши, хотин-қизлар советлари, янги урф-одатларни жорий этиш кенгашлари, бригада советлари пайдо бўлмоқда. Ана шу жамоатчилик ташкилотлари юқоридаги масалалар билан бевосита шуғуллансалар мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Қишлоқдаги тўй масалалари билан зиёлилар ҳам шуғулланишлари керак. Қишлоқлардаги тўйлар коллективни мустаҳкамлашга, кишиларнинг меҳнатини ҳурмат қилишга хизмат қилиши керак. Тўй жамоатчиликнинг иши. Бу тўғридаги фикрлар бир кичик мақолада ҳал бўлмайди, албатта. Кўпчилик газетхонлар, мўътабар она ва отахонларнинг фикри билан тўйларимиз янги мазмун, янги форма касб этаверади.

С. УТАНОВ,
Низомий номидаги Тошкент педагогика институти фалсафа кафедраси аспиранти.

НАКАЗ ВА ИЖРО

МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАР ИШ ТАЖРИБАСИДАН

□ □

Колхоз дала шийпонида одамлар гавжум. Қишлоқ Совети халқ маорифи доимий комиссиясининг раиси, депутат Файзулла Соҳибов сайловчилардан тушган наказларнинг бажарилиши тўғрисида ҳисоб берарди.

— Ўғлим, мумкинми? — бир нуроний чол қўлини кўтариб рухсат сўради.

— Марҳамат, отахон!

— Ҳаммамизга маълум. Кумушкентда эски қишлоқдан нишон ҳам қолгани йўқ. У яшариб, кенгайиб кетди. Янги уйлар, кўчалар пайдо бўлди. Ўқувчи ёшлар сони ҳам ошди. Энди, янги, катта мактаб қурилса соз бўларди.

Маъқул, маслаҳатлашиб кўрамиз, — деди Ф. Соҳибов ён дафтарчасига нималарнидир ёзиб.

Кўп ўтмай қишлоқ Советининг сессиясида сайловчиларнинг наказлари қандай бажарилаётганлиги масаласи кўрилди. Унда, кўпгина наказлар қатори, қишлоқ марказида 500 ўринли ўн йиллик ўрта мактаб биноси қуришга ҳам қарор қилинди. Жой ғанланиб, иш бошлаб юборилди. Мактаб биноси учун пойдевор қазилиб, деворлар тикланди. Мактаб боғи учун жой ажратилди.

Республиканинг бошқа қишлоқлари каби Бухоро область, Вобкент районининг Кумушкент қишлоғи ҳам йил сайин юксалиб бормоқда.

Қишлоқ Советининг ташаббуси ва сайловчиларнинг оқилона маслаҳатлари билан Кумушкент посёлка тусини олмоқда. Шу беш йилликда бу ерда 150 хўжалик янги типдаги уй-жойларга кўчиб кирадилар.

Ободончиликка катта эътибор берилмоқда. Йўл ёқаларига 5500 тупдан ортиқ манзарали ва тут кўчатлари ўтқазилди. 20 га яқин доимий ва мавсумий боғча-ясли қурилиб фойдаланишга топширилди. Уларда колхозчиларнинг 1000 дан ортиқ ўғил-қизлари тарбияланмоқда. Булардан ташқари қишлоқ марказида касалхона, нонвойхона, ошхона, чойхона, магазинлар, ҳаммом, шинам кутубхона, клуб ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатувчи муассасалар мунтазам ишлаб турибди.

Хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик қилишда қишлоқ Совети доимий комиссиялари депутатлар ва жамоатчиларга таянмоқда. Масалан, қишлоқ хўжалик доимий комиссияси аъзолари ташаббуси билан «Зарафшон» колхози дала шийпонларида қироатхоналар очилди. Бўлим ва бригадаларни бир-бирига уловчи йўллар қурилди.

Меҳнатда шахсий намуна кўрсат, бошқалар сендан ибрат олсин. Қишлоқ Совети депутатларининг шиори ана шундай. Депутатлардан Калинин номли ва «Зарафшон» колхозлари бригада бошлиқларидан Ф. Исломова, З. Жўраева, Ф. Саъдиев, пахта пункти ходими Ф. Мирмиллоев, механик Н. Самиев, участка жамоат тартибини сақловчиси Х. Шукуров, «Зарафшон» колхози партия ташкилотининг секретари С. Ҳамроев каби ўртоқлар жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Халқ, давлат ишончини оқламоқдалар.

Шуни ҳам айтиш керакки, маҳаллий Совет ишини жонлантиришда наказ билан ижро бирга қўшиб олиб борилиши катта аҳамиятга эгадир. Бунинг учун мазкур территорияга қарашли хўжалик ва муассасаларнинг раҳбарлари маҳаллий Совет ишига яқиндан ёрдам беришлари, у чиқарган қарор ва таклифларни сўзсиз амалга оширишлари керак.

Қарс икки қўлдан чиқади, дейди халқимиз. Қишлоқ Советларининг обрў-эътиборини кўтариш учун эса область, район ижроия комитетлари унга бевосита яқиндан кўмаклашсалар, камчилик ва ютуқларини тез-тез кўрсатиб турсалар янада яхши бўларди. Шу билан бирга социал-таъминот, маданий-маиший муассасаларга маблағ ажратиш, фарзанд асраш каби ҳуқуқларни ҳам қишлоқ Советлари ихтиёрига ўтказиш пайти келди.

Кумушкент — исми-жисмига мос посёлка бўлади. Бунга шак-шубҳа йўқ.

Ҳ. ҚОДИРОВ.
Бухоро области.

ИШЧИ ҲАМ ПАХТАКОР

Кекса ишчиларнинг айтишига қараганда 20-йилларнинг охирида «Ташсельмаш» заводида пахта теримини механизациялаштиришга уриниб кўрилган экан. Шундан бери унча кўп вақт ўтгани йўқ. Лекин шу давр мобайнида заводимиз ҳам, коллектив ҳам ўсди, улғайди, энг мураккаб техникавий масалаларни ечишга қодир бўлиб қолди. Эндиликда Ўзбекистон машинасозлари йилига Америка Қўшма Штатларида ишлаб чиқарилаётганига қараганда анча кўп терим машинаси тайёрламоқдалар. «Ташсельмаш» заводининг тамғаси босилган терим агрегатларини кўпгина чет эл мамлакатларининг пахта далаларида ҳам учратиш мумкин.

Заводимиз ишчилари йил бошидан бери пахтакорларга 5500 та терим машинаси етказиб бердилар. Булардан ташқари тажриба цехимиз азаматлари бир қанча унификация қилинган машиналарни ҳам тайёрлаб бердилар. Тажриба тариқасида тайёрланган бу машиналар синовдан муваффақиятли ўтгач, уларни кўплаб ишлаб чиқариш учун замин яратилади. Шу долзарб кунларда заводимиз мутахассислари пахта далаларига чиқиб, терим техникасини ремонт қилишда колхоз ва совхоз мутахассисларига яқиндан кўмаклашмоқдалар. Шундай бригадалардан бири Сирдарё областида ишламоқда. Хуллас, пахтакорларга қўлимиздан келган ёрдамни кўрсатмоқдамиз. Бундан буён ҳам мададимизни аямаймиз.

Н. ВОРОБЬЕВ,
«Ташсельмаш» заводининг ишчиси.

МАШИНА ДОВРУҒИ

Биз, конструкторлар деҳқонлар билан ҳамиша ҳамнафасмиз. Ҳамиша деҳқоннинг, пахтакорнинг оғирини енгил қилсак деган орзу билан, ўй билан яшаймиз, лабораторияда ҳам, заводда ҳам, янги машина синовдан ўтказилаётганда ҳам фикру хаёлимиз шу бўлади. Мана, икки йилдирки, республикамиз пахта далаларида унификация қилинган пахта териш машиналари синовдан ўтказилмоқда. Икки қаторли «12ХВ-1,2» ҳамда қатор оралари 60 сантиметр бўлган пахтазорларга мўлжалланган «14ХВ-2,4» ёки «Ўзбекистон» деб номланган машина ҳамда қатор оралари 90 сантиметр бўлган икки қаторли «17ХВ-1,8» машинаси шулар жумласидандир. Бу машиналарнинг маркаси турли-туман ҳамда техника характеристикаси ҳар хил бўлишига қарамасдан уларда бир-бирининг ўрнини босиб кетадиган узеллар қўлланилган. Хусусан «Ўзбекистон» пахта териш машинасига «12ХВ-1,2» пахта териш машинасининг йиғув аппаратларини сира ўзгартирмасдан ўрнаштирса бўлади.

Машина деталларининг ва узелларининг шу тариқа бир-бирининг ўрнини боса олиши иқтисодий жиҳатдан айни муддаодир. Бунинг шарофати билан бир заводнинг ўзида, битта технологик линияда икки ёки тўрт қаторда ишлайдиган қатор оралиғи турлича бўлган далаларга мўлжалланган машиналарни ишлаб чиқариш мумкин. Пахтачилик хўжаликларини эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш ҳам яхшиланади. Машиналарни ремонт қилиш жадаллашади ва осонлашади.

«Ўзбекистон» машинасида машинанинг деталь ва узеллари қўйиладиган рама икки баробар каттадир. «Ўзбекистон» машинаси 50 от кучига эга бўлган «Т-28Х4» тракторига тиркалади. Бу машина бункерининг ҳажми 11,5 куб метрга тенг. Унинг 16 та барабани бўлиб, ҳар бир барабанда 15 тадан шпиндель бор. Олим ва конструкторларнинг ҳисоб-китобига қараганда, бу машина билан биринчи тезликда юрганда бир соатда 0,92 гектар ердаги ҳосилни йиғиштириб олиш мумкин.

«Ўзбекистон» машинасининг афзалликлари ҳақида икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Маълумки, «ХТ-1,2» машинасида барча узеллар рама брусасига пайвандланади. Янги машинада эса унинг ўрнига квадрат труба ўрнатилди. Йиғув аппаратлари ҳам такомиллаштирилган. «Ўзбекистон»га ўрнатилган йиғув аппаратларининг вазни 520 килограммга камайтирилган. Уларнинг конструкцияси ғоят оригиналдир. Аппарат узеллари приводининг кинематик схемаси ўзгартирилган. Бунинг натижасида шестерняларнинг сони тахминан тўртдан бирга камайтирилди. Деталларининг асосий кўпчилиги стандарт прокат материалларидан штамповка усулида тайёрланган. Узеллар эса штамп-пайвандлаш усули билан тайёрланади. Айланиб турадиган қабул камералари оғир бўлар ва уларни тайёрлаш учун кўп меҳнат сарфланарди. Энди бу камералар ўрнига конструкцияси жўн ва енгил камералар ўрнатилмоқда. Бундан ташқари йиғув аппаратининг ичидаги деталлар ҳам унификация қилинди. Масалан, съёмниклар, улар машинанинг чап ёки ўнг томонида жойлашганидан қатъи назар ёки орқада ёки олдинда жойлаштирилганидан қатъий назар бир хил конструкцияга эга.

Бу йил «Ташсельмаш» заводида «Ўзбекистон» деб аталган тўрт қаторли пахта териш машиналаридан яна 25 таси тайёрланди. Бу машина Ўрта Осиё ва Закавказье далаларида яна бир бор синовдан ўтказилмоқда. Биз конструкторлар ва технологлар янги пахта териш машиналарини янада такомиллаштириш, уларнинг унумдорлигини ошириш учун бундан буён ҳам янада катта ғайрат билан ишлаш лозимлигини яхши биламиз.

Г. ГОРОБЕЦ,
Пахтачилик машиналари бўйича Давлат махсус конструкторлик бюроси бўлим бошлиғининг ўринбосари.

ҲОСИЛ 10 ЦЕНТНЕР КЎПАЯДИ

ШЎРЧИ (**«Совет Ўзбекистони» мухбири**). Карл Маркс номли колхоз пахтакорлари 920 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнердан зиёд «оқ олтин» топшириб ўтган йилдагидан 10 кун олдин йиллик планни ошириб бажардилар. Ҳосилдорлик ўтган йилдагига нисбатан гектар бошига 6 центнер кўпайди. Машина терими плани 960 тонна ўрнига 1.100 тонна қилиб адо этилди. Ҳозир ҳам 15 та агрегат билан ҳар куни 45-50 тонна пахта бункерлардан тўкиляпти.

Колхознинг Қ. Бердиев, М. Норқобилов, А. Турдиев, Қ. Чориев, Х. Омонов ўртоқлар бошлиқ бригадалари гектаридан 30-35 центнер ҳосил териб топширдилар. 300 дан ошиқ кўпминг килограммчи теримчининг ҳаммаси мавсум нормасини ошириб бажарди: Б. Бўронова, Б. Хидирова, З. Сулаймонова 10-12 тоннадан пахта тердилар. Колхоз меҳнаткашлари барча имкониятларини ҳисобга олиб, давлатга яна 600 тонна пахта сотишга, ҳосилдорликни ўтган йилдагига нисбатан гектар бошига 10 центнер оширишга аҳд қилдилар.

„ЎЗБЕКИСТОН" ҚОЙИЛ ҚИЛЯПТИ

МУХБИРИМИЗ МАМАЖОН ДАДАЖОНОВ ДАЛАСИДА

Янги «Ўзбекистон» пахта териш машинасининг довруғи республикамиз бўйлаб кенг таралмоқда. Мухбиримиз яқинда Мирзачўлдаги 19-«Андижон» совхозида бўлиб, ана шу агрегат иши билан батафсил танишди. Совхозда бу ажойиб машинани машҳур механизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Мамажон Дадажонов бошқармоқда.

Мамажон Дадажонов мавсум бошидан буён «17 ХВ-1,8» агрегатида ишлаб, совхознинг Суюн Эшатов бошлиқ бригадасида 130 тонна, Пирнабек Зулфихонов бошлиқ бригадасида 126 тонна пахта терди. У бундан бир неча кун илгари ўз номига юборилган «Ўзбекистон» агрегатида пахта тера бошлади ва қисқа вақт ичида 50 тоннадан ошириб «оқ олтин» йиғиштириб олди.

Биз ундан янги агрегатнинг афзалликлари ҳақида гапириб беришни илтимос қилдик.

Мамажон ДАДАЖОНОВ: «Ўзбекистон» «14 ХВ-2,4» агрегати бир йўла икки метр-у, қирқ сантиметр, яъни оралиғи 60 сантиметр қилиб экилган тўрт қатордаги пахтани териб кетади. Унинг афзаллиги шундаки, бункерига бир тонна пахта сиғади. Икки қаторли машиналар бункерига эса 300-400 килограмм пахта сиғарди. Янги машина пахтани тўкмай теради. Бу хусусияти билан «ХВС-1,2», «ХТ-1,2» ва ҳали кўп миқдорда ишлаб чиқарилмаган «Пахтакор» агрегатларидан кескин фарқ қилади.

«Ўзбекистон» агрегатининг афзалликларидан яна бири шундаки, унинг фақат вентилятори ҳамда барабанларининг ўқи тўрт жойидан мойланади, холос. Бунга 6-10 минут вақт кетади. Икки қаторли агрегатларнинг эса 120 та детали мойланади. Бу деталлар ҳар 20 соатда бир марта мойланиб турилиши шарт. Бунинг учун 2,5-4 соат вақт сарфланади. Бу механик-ҳайдовчининг вақтини олади, натижада иш унуми анча пасайиб кетади.

«Ўзбекистон» агрегатининг пахтани қамраб олувчи шчёткалари чаноқдаги толаларни тўппа-тўғри сўрувчи трубаларга жўнатиш имкониятига эга. Бундан аввалги машиналар пахтани тўплаб, сўнгра сўрувчи трубаларга узатиб берарди, бу билан пахта анча ифлосланиб, ерга тўкиларди. Бундан ташқари уларнинг шчёткалари устида кераксиз 5 килограммлик корпус ҳам бор эди.

Ҳозир ўз бригадамиз далаларида «Ўзбекистон» машинасида пахта теряпман. Бу агрегат билан бизнинг шароитимизда 10 соат давомида 8 гектар ернинг пахтасини йиғиштириб олиш мумкин. Участкада ҳосилдорлик гектарига 25 центнерни ташкил этса, шу вақт ичида 20 тонна пахта терса бўлади. Тунов куни бункердан тўккан пахтам 20 тоннадан ошиб кетди. Серҳосил далаларда бундан ҳам ошириб териш имконияти бор. Икки қаторли машиналарда эса бундай унумга эришиб бўлмайди.

«Ўзбекистон» агрегати терим вақтида ҳам биринчи ва иккинчи тезликларда юраверади. Унгача ишлатилиб келинган агрегатлар терим палласида фақат биринчи тезликда юришарди.

Тўрт қаторли янги машинада терилган пахта жуда арзонга тушади. Тўғри, ҳали бу машинада терилган пахтага тўланадиган ҳақ миқдори аниқ белгиланмаган. Ҳар ҳолда шу агрегатда йиғиштириб олинган пахтанинг 1,5 тоннасига 5 сўмдан ҳақ тўланганида ҳам, унинг жуда катта афзалликлари борлиги маълум бўлиб қолади. Чунки қўлда терилган ҳар бир килограмм пахта учун совхоз 4 тийиндан ҳақ тўлаяпти. 1,5 тоннасига эса 60 сўмдан беріляпти. «Ўзбекистон» 1,5 тонна пахта терганда қўлда терилган шунча пахтага нисбатан 55 сўм маблағни тежаб қоляпти.

Мен бу йилги мавсумда 350 тонна пахта теришга сўз берган эдим. Ваъдамни эрта-индин бажараман. Мажбуриятдан ташқари яна 70 тонна «оқ олтин» йиғиштириб олмоқчиман. Бу йилги мавсумда 420 тонна пахтани машина бункеридан тўкмоқчиман. Агар шунча пахта қўлда терилса, неча ўн минг сўмлаб маблағ ортиқча сарфланиши бу рақамлар мисолида ҳам кўриниб турган бўлса керак.

«Ўзбекистон» машинасининг яна кўпгина қулайликлари бор. Терим жараёнида унинг яна қандай афзалликларга эга эканлигини билиб олса бўлади. Бу машинанинг пахтачиликда жуда катта куч, терим мавсумини қисқартиришда тенгсиз техника эканлигини ҳисобга олиб, уни яратган азамат кишиларга минг-минг раҳмат десак арзийди. «Ўзбекистон» республикамиз пахта далаларидан ўзининг муносиб ўрнини эгаллаши шубҳасиздир.

Мухбиримиз ёш механик-ҳайдовчилардан Валижон Болтабоев, Расулжон Ғаниев, 19-«Андижон» совхози бўлим бошқарувчиси Спотай Мингтоев, илғор бригада бошлиғи Суюн Эшатов ва бошқа ўртоқлар билан ҳам суҳбатда бўлди. Улар янги «Ўзбекистон» агрегатининг афзалликларини сўзлаб беришди.

Механик-ҳайдовчи **Валижон БОЛТАБОЕВ:** — Мирзачўлга Мамажон Дадажонов билан бирга келганмиз. У вақтгача пахта териш машинасида ишлаб кўрмаган эдим. Мамажон ака бизни шу ерда механизаторликка ўргатди. Ўз бригадаси ҳузурида курс очди. Мана энди бригададаги 8 кишининг ҳаммаси механизатор бўлиб етишди. Мен ҳам шуларнинг бириман.

Биринчи йили машинада пахта теряпман. Икки қаторли «17 ХВ-1,8» агрегатида ҳозиргача 90 тонна пахта тердим. Очиғини айтганда, яхши машина экан. Лекин, бригадамизга яқинда «Ўзбекистон» агрегатини келтиришди. Бу машинани Мамажон аканинг ўзи бошқаряпти. Қишда бизни ҳам ўргатмоқчи. Машинанинг ишини, уни дадил бошқараётган Мамажон аканинг ҳаракатларини кўриб ҳайратда қоляпмиз. У машинанинг қисмларини яхши билади, деталларини ўзи олиб-қўяверади, унинг қўлида агрегат ўйнайди-я! Машина картани бир айланганида бункери лиммо-лим тўлади. Ўзиям бункерига нақд бир тонна пахта сиғар экан. Шуниси яхшики, агрегат ўтиб кетган эгатлар топ-тоза, пахта тўкилмаяпти. Ер бегона ўтдан тозаланган бўлса, машина янада унумли ишлар экан. Шундай забардаст техникани яратган олимларга, конструкторларга, машинасозларга қойилмиз, қандини урсин!

Бўлим бошқарувчиси **Спотай МИНГТОЕВ:** — «Ўзбекистон» агрегати ва уни ҳайдаётган Мамажон Дадажоновга қойил қолмасдан илож йўқ. Тўғрисини айтсам, Мамажон Дадажоновнинг шундай кўп пахта теришига илгари ўзим ҳам иккиланиб қарардим. Мана, у бизнинг бўлимда — Суюн Эшатов ҳамда Пирнабек Зулфихонов ўртоқлар бошлиқ бригадада пахта терди. Участкаларни Мамажон Дадажоновнинг бир ўзига ажратиб бердик, бошқа механизаторни юбормадик. Буни қарангки, Дадажонов 9 кун деганда Суюн Эшатов бригадасининг планини бажариб қўйди. Ҳамма ҳайрон қолди. Тез орада шу бригададан 130 тонна пахта териб, Зулфихонов бошлиқ бригадага ўтди. У ерда ҳам 126 тонна пахта териб берди. Мамажон Дадажонов «17 ХВ-1,8» агрегатида бизнинг бўлим далаларидан 256 тонна пахта териб қайтди. Ҳозир у «Ўзбекистон» машинасида ишлаяпти. Унинг ишидан биз ҳамиша хабардор бўлиб турамиз. «Ўзбекистон» барча машиналар ичида энг зўри экан. Сира тўхтамайди, энг яхшиси пахтани тўкмайди, кўп теради. Буни биз ўз кўзимиз билан кўриб турибмиз. Пахтакорга ана шундай азамат техника керак.

Бригада бошлиғи **Суюн ЭШАТОВ:** — 140 гектар майдондаги пахтамиз шундай очилдики, териб олишни қандай қиламиз, деб ўйланиб қолдик. Шунда совхозимиздаги комплекс механизациялашган бригада бошлиғи Мамажон Дадажоновга мурожаат қилдик. У йўқ демади. «17 ХВ-1,8» агрегатини бизнинг бригадага бурди. Азамат ишга чунонам шўнғиб кетдики, ҳаммани ҳайратда қолдирди. 9 кун деганда бригадамиз ғалаба рапорти берди. Ҳа, пахтанинг қарийб 100 процентини бир ўзи терди. Бу йилги қишда йигитларимизни Мамажон Дадажонов ҳузурига юборамиз, уларни механизаторликка ўргатиб беринг деймиз. Бу илтимосимиз ҳам бажарилишига аминмиз.

Энди «Ўзбекистон» агрегати ҳақида бир оғиз гапирмоқчиман. Ўтган куни Мамажон Дадажоновнинг бригадасида бўлдим. Ўзи янги машинада пахта тераётган экан. Ишини синчиклаб кузатиб турдим. Машина картанинг у бошидан бу бошига чиққунча бункери лиқ тўлибди. Эгатларга қарадим, бир тутам ҳам пахта ерга тўкилгани йўқ. Мамажон Дадажонов агрегатини пайкал четига чиқариб, прицеп ёнига ҳайдаб келди. Сўнгра ричагни босиб, бункердаги пахтани прицепга ағдарди. Прицеп ҳам лиқ тўлаёзди.

Бу машинанинг катта афзалликларга эга эканлигини ўз кўзим билан кўрдим. Тунда ҳам пахта тераверар экан. Қани энди, шунақа машиналар кўплаб ишлаб чиқарилса. Уни яратган олимлар, конструкторлар, машинасозларга қанча раҳмат айтсак ҳам озлик қилади.

Бу машинанинг яратилишида Мамажон Дадажоновнинг ҳам қўли бор.

* * *

Пахтачилик машиналари бўйича Давлат махсус конструкторлик бюросининг мутахассислари, олимлар ва «Ташсельмаш» заводи коллективи ҳамкорликда бунёд этган «Ўзбекистон» «14 ХВ-2,4» тўрт қаторли янги машина пахтакорларимизнинг олқишига сазовор бўлмоқда. Бунинг нақадар ҳаётий эканлигини машҳур механизатор Мамажон Дадажонов даласида кўриб яна бир бор ишонч ҳосил қиласиз.

ТАСС АХБОРОТИ

Совет Иттифоқи Куриль ороллари ва Камчатканинг жанубий соҳили районида Куриль оролларининг шарқи ва ғарбидаги континенталь шельфда сейсмик станциялар ва бошқа ғоят сезгир аппаратлар ёрдамида узоқ вақтлардан бери сейсмик тадқиқотлар олиб бормоқда ва цунами тўлқинларини тадқиқ қилмоқда.

Ўрнатилган илмий аппаратларни шикастланишдан сақлаш мақсадида Совет ҳукумати Тинч океанининг ғарби-шимолий қисмида тадқиқотлар олиб бориш ва бошқа ишлар билан шуғулланаётган ҳукуматлар, ташкилотлар ва хусусий шахслардан Куриль оролларининг қуйидаги нуқталарни туташтирувчи линиялар билан чекланган районида сув остида ҳеч қандай портлатишлар ўтказмай туришни илтимос қилади: 44 градус 30 минут шимолий кенглик, 150 градус 35 минут шарқий узунлик; 48 градус 45 минут шимолий кенглик, 156 градус 15 минут шарқий узунлик; 48 градус 45 минут шимолий кенглик, 152 градус 20 минут шарқий узунлик; 45 градус 07 минут шимолий кенглик, 145 градус 35 минут шарқий узунлик, 44 градус 30 минут шимолий кенглик, 145 градус 55 минут шарқий узунлик.

Зиёдахон Тоштемирова Наманган медицина техникумининг аълочи студенти. У ҳозир Задарё районидаги «Гигант» колхозида пахта тераётир. Кунига 110-120 килограммдан пахта териб, бошқа студентларга намуна бўляпти. Суратда: Зиёдахон Тоштемирова. **Ш. Османов фотоси.**

ҲАВАСКОРЛАР ДАЛАДА

Ҳозирги долзарб кунларда ҳар бир киши республикамизнинг 3 миллион 750 минг тонналик «оқ олтин» хирмонига ҳисса қўшиш иштиёқида яшамоқда. Пойтахтимиздаги Охунбобоев номидаги маданият уйининг 16 кишидан иборат агитбригадаси дала азаматларига маданий хизмат кўрсатиш мақсадида Сирдарё областига жўнаб кетди. Бригада составида маданият уйининг бадиий ҳаваскорлари ва лекторлар бор.

Ш. УМАРОВ.

УШАЛГАН ОРЗУ

ОЧЕРК

Одам ўз ўтмишини бир яхши кунда, бир ёмон кунда хотирлаб, кечмиш ҳаётига назар ташлаб қўяди, дейдилар. Абдулатиф аканинг бошига ҳам не-не савдолар тушмади: у тошдай қаттиқчиликни ҳам, қилдай омонат турмушни ҳам кўрди. Вақти келса музда қотди, ўтда куйди, неча кунлаб уйқунинг баҳридан кечди. Лекин бирор марта ўтмишдан нолиганини, хизматларини миннат қилганини ҳеч ким эшитмаган. Фақат бугун... Бугун у беихтиёр орқасига ўгирилди. Роппа-роса ярим асрлик ҳаёт йўлига кўз қирини ташлади. Негаки, бугун Абдулатиф аканинг севинчи на кўксига, на муборак хонадонига сиғарди...

У тунги сменадан толиб чиқди. Лекин қадамлари илдам, кўнгли ором билан тўлганарди. Хиёбон оралаб завод дарвозаси томон юрди. Ён-веридан таниш-билишлари, эски ишчилар, янги шогирдлар ўтиб туришибди. Кўплар келиб қўлини олади. Муборакбод қилади. Уни юзидангина танийдиганлар бошларини сал эгиб салом берадилар. Абдулатиф ака уларнинг ҳаммасига йирик, зийрак кўзларини парпиратиб жавоб қайтаради, алик олади. «Раҳмат, қуллуқ, сизларга ҳам буюрсин» деб хижолатомуз кулади. Одамлар оқими эса тинмайди...

Ана, рўпарасидан новча, жингалак қора сочли, норғул йигит келяпти. Абдулатиф ака кўзларини қисиб тикилди: Рашид, ўзининг шогирди экан. У тўғри келиб устозининг иккала қўлини олдида, силтай бошлади:

— Табриклаймиз, Латиф ака, бошимиз осмонга етди!..

У йигитнинг юзига жилмайиб боқди. Рашиднинг кўзларида ўт чақнарди. «Ҳали-ҳали ўшандагидай, қарашлари ўткир, — кўнглидан кечирди устоз, — адашмаган эканман. Бу бола ўсиб-унадиган бўлади».

...Бундан ўн йилча муқаддам Абдулатиф аканинг олдига шу йигитни етаклаб келишди.

— Бир синаб кўринг-чи, бундан пайвандчи чиқармикан, — дейишди. Йиғув цехидагилар учун Абдулатиф ака гўё ўлчов асбобидай, синов машинасидай бўлиб қолган эди. Пайванд ҳақида бирор нимани талашиб қолишса, ё энг мураккаб, намуна учун бирорта қисм ясашмоқчи бўлишса, албатта Абдулатиф акани тилга олишади. «Абдураҳимовга топширинглар, Абдураҳимов қиладиган иш бу» деб қўядилар.

Шундай, Рашид ҳам Абдулатиф аканинг қўлига келиб тушди. У ёш ишчини эргаштириб аппарат ёнига олиб келди. Қўлига пайванд асбобини олди. Мурватни буради. Пишиллаб аланга чиқди. Рашид, қирмизи дуррачадай ҳилпираб ёнаётган оловга қараб шодон илжайди. Абдулатиф ака алангани у томон бурди.

— Ўтдан қўрқмайсанми? — синовчан сўради устоз.

Рашид пайвандкашдан таралаётган ёқимсиз ҳидни сезиб, бурнини жийирди.

— Ҳа, иси ёқмаяптими?

— Йўқ... яхши..., қизиқ экан...— йигитча қизарди, — ўтдан ҳечам қўрқмайман.

— Ҳа, баракалла! Билиб қўй, ўт билан ишлаш учун одамнинг ўзи ҳам ўт бўлиши керак!

Абдулатиф ака беихтиёр бўлғуси шогирдига отасининг гапини айтиб юборганини сезмай қолди. Отаси раҳматли ҳам икки гапининг бирида: «Темир билан ишлаган одам темир, ўт билан ишлаган одам ўт бўлиши керак, болам» дегувчи эди. Абдулатиф аканинг отаси ҳам пайвандчи эди. Пўлат чок устаси деб ном чиқарганди. Аниқ эсида. Бир куни «бери кел ўғлим» деб олдига чақирди. Ёнига ўтқазди. Ёш Абдулатиф отасининг темир бўлиб кетган қадоқ қўлларига термулиб қолди.

— Йўқ демасанг ёнимга ишга олсам девдим сени, — ота вазмин гап бошлади. Ўғил нима дерди. Ота измидан чиқармиди.

Эртасидан отасининг қўлтиғига кирди. Меҳнатнинг этагини тутди. Отаси Абдуқодир ака ҳам худди шу бугунгидай, ўзи Рашидга ўргатганидай пайванд ишининг ипидан-игнасигача бирма-бир кўрсатди: мана бу катод, бу кислород тақсимлагич, буниси олов тафтини ўлчайди, деди у.

Абдулатиф дастлаб қўлига пайванд таёқчасини ушлаганда бармоқлари титради. Лекин уни темирга босиши билан мижжалари ёш бўлиб кетди. Вишиллаб турган анвойи ранг шуъла уни ўзига тамоман сеҳрлаб қўйган эди. Катта-катта темир ғўлалар қўли тегиши биланоқ муздай эриб кетарди...

Отасига олти йил елкадошлик қилди. Айни уруш қизиган йиллари падари оламдан ўтди. Бироқ ўғлининг юрагига, қўлларига олов бериб кетди. Абдулатиф ака ҳалиҳануз ўша муборак олов тафтида исиниб, ўша олов зиёсидан хонадонини обод, одамларни шод қилиб келяпти...

...Шу-шу Абдулатиф ака ҳам Рашиднинг қўлига оловни ишониб топширди. Йигит ҳам сесканмай уни қабул қилди. Юрагидаги ўт билан қўлидаги ўтни бирлаштирди. Иккаласини жуфтлаб ўз касбига сарфлай бошлади.

— Устозингиз ким? — сўрашади баъзан ундан.

— Абдулатиф ака, — дейди Рашид.

— Ҳа, бўлди, кимлигингизни билдик! — дейди одамлар унга ошкора ҳавас ва ҳурмат билан боқишиб...

Рашид устозига яна бир бор таъзим бажо келтириб цехга юзланди. Абдулатиф ака илгарилади. Ана, эски қадрдони Александр Докунин. Одатича елиб келяпти. Бу билимдон, шўх, кекса мастер Абдулатиф аканинг ҳар қадамидан хабардор.

— Салям, Латиф, — деди одатдагича «и»ни чўзиб, — ҳа оёқ олишинг жуда бошқача, тинчликми? Э-э, каллам қурсин, табрикламапман-а!

У икки қўллаб дўстининг елкаларидан қучди.

— Ана айтмапмидим, ҳовузга ушоқ ташла — яхшилигингни балиқ унутмайди деб! Эсингдами қирқ учинчи йили нима девдим?

1943 йил... Абдулатиф аканинг хотирасида бир умр муҳрланиб қолган бу йил...

Юлдуз чиққандан шафақ бўзаргунча ишлашарди. Завод экскаватор чиқаришни тўхтатган, фақат ҳарбий анжомлар ясаларди. Тонг саҳарлар, уйқу элитиб чидамаганда бошларига бомба қўйиб мизғиб олишарди. Кўз илинар-илинмас яна ирғиб туриб кетишарди. Ер куррасида бомбалар портламаслиги учун, теваракни фуғасқалар овози эмас, экскаватор гулдури қоплаши учун энг зарур нарсалар тайёрлашарди. Ўшанда ҳам Александр Докунин шерик эди меҳнатга.

— Саша, — деб қўярди гоҳо Абдулатиф ака ўйчан, — қачон уруш тўхтайди, билмайсанми?

— Биламан, — дерди Саша ҳам ўйчан, — фашист мажақланган куни.

— Ҳа, унда яқин қолибди. Қани мана буни елкамга қўйиб юбор! — Абдулатиф ака пулемёт турадиган улкан темир тахтага энгашарди...

Ана шундай, ёмон кунда тузнамак бўлишган булар. Ёмон кунда синашган. Яхши кунлар учун тер тўкишган.

— Тўй қарздор бўлдинг Латиф, — деди Александр.

Ҳов анави ким бўлди? Қуруққина салом бериб ўтди. Кўнига иссиқ кўринганга... Ҳа, бўлди. Бу ўша! Бош-отга аввал Абдулатиф акаларнинг цехида ишларди. Ҳозир «бўшайман»га тушиб қолганмиш. Адашмаса оти Зокирвой эди.

...Эсида: келганига бир-икки ой бўлмай туриб шикоят қилганди.

— Жуда ғалати жой экан заводларингиз. Одамнинг қадрига етишмайди. Ўлиб-тирилиб ишлайман — биров бир оғиз раҳмат демайди...

— Нима, сизга ҳар болға урганингизда бир раҳмат деб туришлари керакмиди? — кулганди Абдулатиф ака.

— Йўқ. Ҳар қалай бир оғиз...

— Олқиш олишга ошиқманг. Сал хизмат сингдириб қўйинг, ука! — насиҳат қилган бўлди кекса ишчи.

— Сизга осон, шотининг тепасига чиқиб олгансиз-да!

Абдулатиф аканинг жаҳли қўзиди:

— Ҳар қалай мен сизга ўхшаб йиғлаб чиқмаганман!

Ўткинчи йигит нурли хаёлларига соя ташлаб кетгандай бўлди. «Қадр... — пичирлади Абдулатиф ака, — қизиқмиз-да. Бировга бир нарсани манзур қилиб улгурмасимиздан қадримизни ўйлаб қоламиз. Нима, одам фақат қадрини ошириш учунгина ишлайдими? Қаердасан, қадргинам, тезроқ кела қол обрў-эътиборим!» деб шуҳрат излаш шартми?

Абдулатиф ака ўз қадри ҳақида ўйлаганмиди? Ҳа, ўйлаганди. Лекин қандай қилиб иззатимни оширсам экан деб эмас, нима қилсам қадрим тушмайди деб ҳаракат қилганди. Мана бу йил роппа-роса ўттиз йилдирим, қўлида қайноқ таёқча билан ўт ичида юрибди. Ўттиз йил ичида завод дарвозасидан неча минглаб экскаваторлар ўрмалаб чиқди. Шуларнинг деярли ҳар бирида бармоқларининг изи бор. Унинг оташ таёқчасидан ўт эмган машиналар Куба пахтазорларида ишлаяпти, Саҳройи Кабир бағрида ариқ қазияпти, Ҳиндистон далаларига оби ҳаёт элтяпти! Кўзи нурмасада, хаёлан уларнинг товушини эшитади. Сийнаси ғурур билан чайқалади. Ахир яқиндагинамасмиди ойига атиги иккита-учта экскаватор чиқарганлари? Эндичи? Энди кунига иккита-учтадан! Ойига 90 тагача темир панжали машина тайёр! Бундай ўйлаб қараса завод билан бирга бўйи ҳам ўсибди, ҳунари ҳам, эътибори ҳам! Илгарилари номи йиғинларда тилдан тушмасди. Бугун Абдулатиф Абдуқодир ўғлининг исмини шарифини ҳукуматимиз эъзозлади. Ҳа, ишчи авлодининг фарзанди ўттиз йил бекорга манглайидан аччиқ тер сидирмапти!

...Уста ҳамон йўлда. Гурссагурсса одимлаб боряпти. Ҳамкасбларига салом беради, алик олади, таъзим қилади. Ана, эшикда ўғли кўринди. Иш кийими бирам ярашибдики... Икки ой бўляпти заводга кирганига. Анча қуюлиб, жиддийлашиб қолди: ахир ёлғиз ўғил дегандай... шўхроқ эди. Аввалига кўпам эътибор бермади. Майли, ўйнаб олсин, деди. Қараса — бўлмайдиган. Вақтинчит ошиқчалигидан фойдаланадиган кўринади. Дарҳол қошига ўтқазди. Шундай-шундай, ўғлим, нима дейсиз деди. Абдулла:

— Майли ада, ишлай, — деди. Ихлос қўйди ишига. Аслида-ку Абдулатиф ака кўмакка муҳтож эмас. Даромади яхши. Ой сайин мукофот... Бироқ, индамаса ўғил тол чивиқдай бир ёнга эгилиб кетяпти. Уни меҳнат тузатади, деди. Айтганини қилди. Энди тузук...

Абдулла отасига тўқнаш келди. Бўйи бўйига етай деб қолибди. Абдулатиф ака ичидан суюнди.

— Ада, тезроқ борармишсиз. Қўшниларимиз кутиб ўтиришибди, — деди у.

...Абдулатиф ака уйига кириб борганда ҳовлисидаги ток учларида қизғиш нурлар ўйнар, сўри тўла одам эди. Уни кўриб баравар қўзғолишди.

— Келинг, Абдулатиф, бормисиз!

— Ассаломуалайкум, орден муборак бўлсин энди!

— Қани, дўстим, яқинроқ келчи, Ленин ордени тақадиган кўкрагингни бир қучоқлай!

Қўни-қўшнилар, ёр-биродарлар, қариндошлар уни тўхтовсиз табриклар, Абдулатиф ака эса ҳаммага бирдай жилмайиб, таъзим бажо келтирарди.

Саъдулла СИЕЕВ.

ЧАҚИРИҚҚА ЖАВОБАН

Қўйлиқ ремонт-механика заводининг слесари С. Иброҳимов, А. Мамбетов ўртоқлар ишлаётган гидропресс цехи коллективи октябрь ойининг ўзида 40 тонналик гидропресслардан 34 тасини тайёрлаб бериши зарур. Бу ускуналар чет эл мамлакатларининг заказига биноан ишлаб чиқарилмоқда. Шу пресслардан 11 таси Вьетнам Демократик Республикасига юборилади. Василий Асташкин раҳбарлик қилаётган бригаданинг барча аъзолари ўз зиммаларига олган мажбуриятни муваффақиятли бажаришмоқда. Улар смена топшириқларини ҳамиша 120-130 процентдан адо этаётирлар.

Каримжон Шодмонов ҳам шу цехда ишлайди. «Токарликни ундан яхши биладиган одам йўқ» дейишади корхонадагилар. 1959 йилдан буён шу касбда ишлайди. Илғорлар тажрибасини мунтазам ўрганиб боради. Улардан энг яхшисини ўз ишида дадил қўллайди. К. Шодмонов тайёрлаётган маҳсулотлар ҳамиша юқори сифатли бўлади. Смена топшириқларини бир ярим ҳисса бажармоқда. КПСС Марказий Комитетининг Октябрь Чақириқларидан илҳомланган корхонанинг бу азаматлари шу кеча-кундузда декабрь ойи ҳисобига ишлаяпти.

Ж. МАҲМУДОВ.
«Совет Ўзбекистони» газетасининг штатсиз бўлими мудири.

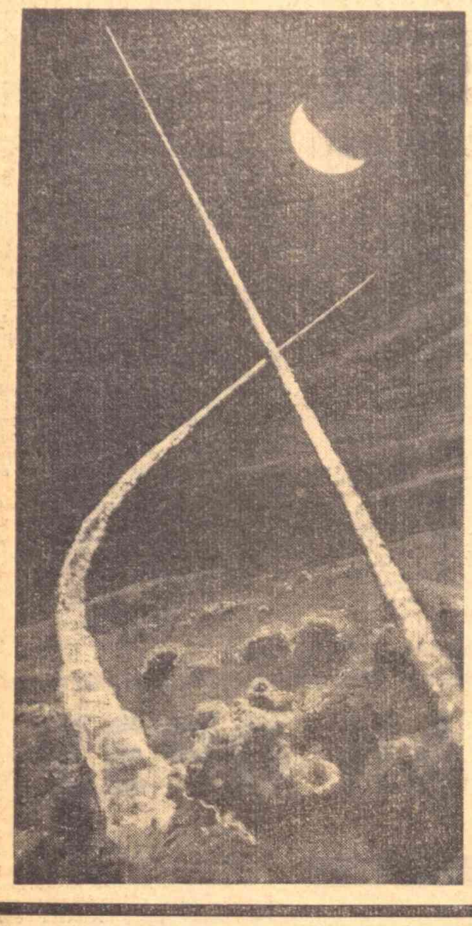

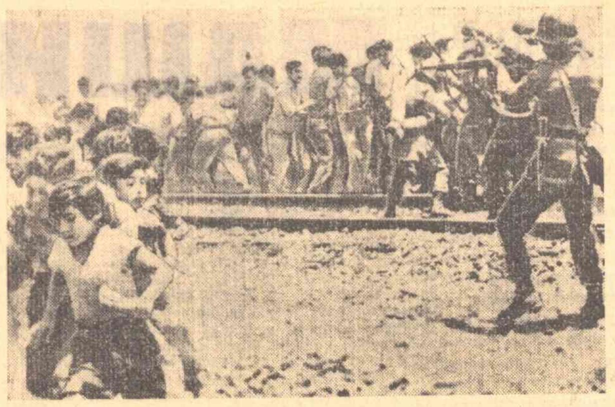

«ИНТЕРПРЕСС—ФОТО-66» ОЛТИН МЕДАЛЛАРИ

МОСКВА, 19 октябрь. (ТАСС). Жюри жаҳон «Интерпресс—фото-66». фотовиставкасининг ғолибларини белгилади. Асосий мукофот «Жаҳондаги кишилар, Хиросима эслатиб турибди!» очерки учун Нидерландия фотожурналисти Ральф Принсга берилди.

Фотографиянинг моҳир усталаридан ўн киши олтин медаллар олишга сазовор бўлди. Булар орасида Иозеф Халифакс Ашрафий (Гана), Хуан Капдевила Фонт (Испания), Эрнан Оростика (Чили), Фан Қань (Вьетнам Демократик Республикаси), Барбара Мефферт (Германия Демократик Республикаси), шунингдек Совет фотография усталаридан беш киши—Галина Санько, Василий Малишев, Валентин Лебедев, Вадим Гиппёнрейтер ва Семен Коротковлар бор.

Турли мамлакатлар фотожурналистларининг яхши ишлари учун 15 кумуш медаль ва 25 бронза медали берилди.

Суратларда: (чапдан) 1. «Мардлик парвози». Автор Валентин Лебедев (СССР). 2. «Жаҳондаги кишилар, Хиросима эслатиб турибди!». Автор Ральф Принс (Нидерландия). 3. «Бу—ваҳшийлик!» Автор Эрнан Оростика (Чили). 4. «Ангола озодлигининг курашчиси». Автор Иозеф Халифакс Ашрафий (Гана).

(ТАСС фотохроникаси).

БИРДАМЛИК ФОНДИГА

УРГАНЧ. (ЎзТАГ). Хоразм области комсомолларидан 20 минг киши сўнгги кунлардан бирида курашаётган Вьетнам халқига ёрдам фонди учун ишлаб беришди.

«Узсантехгазмонтаж» тресги механизациялашган колоннасининг слесарлари Юрий Киреев, Геннадий Васютин, 167-қурилиш трестининг бўёқчилари Зинаида Афанасьева, Антонина Алова Урганчдаги янги қурт уруғи заводи, болалар касалхонаси, туғруқхона қуришда белгиланган нормани бир ярим баравар ошириб бажардилар. Хива районидаги Беруний номли колхозининг механик-ҳайдовчиси Наврӯз Жуманиёзов ўз комбайни билан шу куни 12 тонна «оқ олтин» терди.

Хоразмлик комсомоллар шу иш ҳақларининг ҳаммасини қардош Вьетнам билан бирдамлик счётига ўтказдилар.

СУНЪИЙ ЗИЛЗИЛА

Яқинда «Тошкент» марказий сейсмик станцияси территориясида тунда бир қанча ер силкинишлари бўлгани қайд этилди. Уйларнинг деворлари титраб, баъзи жойларда шувоқлари кўчиб тушди. Станциядан бир неча юз метр наридаги кишилар эса бамайлихотир ухлайвердилар. Чунки, бу зилзилани сейсмологлар сунъий равишда амалга оширган эдилар.

Нима учун? Ахир сўнгги ойлар ичида Ўзбекистон пойтахтида рўй берган 700 га яқин ер тебранишлари камлик қилаётган эдими?

— Биз зилзиланинг «овози»ни лентага ёзиб олишимиз керак эди, — деб изоҳлайди сейсмик станциянинг мудири Валентин Уломов. — Табиий тебранишни ҳамма вақт ҳам тўла қайд қилиб ололмаймиз. Яқинлашиб келаётган табиий офатни кейинчалик унинг «овозидан» ҳам билиб оладиган бўлиш мумкин.

Чиндан ҳам кучли тектоник қувватлар бирданига бўшалмайди. Микро силкинишлар рўй берганда аввало, маълум даражада овоз эшитилади. Масалан, ёғочни синдираётганда аввал овози эшитилади. Шунга ўхшаш ҳодиса ердаги синиқ кучларнинг бўшалишида ҳам рўй беради.

Ҳозир станцияда 500 метрли чуқур қазилиб, унга жуда ҳам сезгир геофон аппаратлари ўрнатилган. Бу аппаратлар микро тебранишлар натижасида пайдо бўладиган жуда заиф овозларни ҳам магнитофон лентасига қайд қилиб боряпти.

Овозларни ўрганиш — зилзилани аввалдан билиш учун сейсмологлар томонидан олиб борилаётган биргина йўл эмас, албатта.

Зилзила содир бўлаётган вақтда Ер электр майдонининг ўзгаришини Тошкент олимлари 1924 йилдаёқ аниқлаган эдилар. 1936 йилда бу ҳодисани «зилзила шафағи» деб номладилар. Лекин шундай бўлса ҳам ҳозиргача электр аномалияларининг табиати тўла аниқланганича йўқ.

Бундан ташқари, сейсмологлар яна бошқа йўл билан ҳам иш олиб боряптилар. Буни шартли равишда «статистика» деб аташ мумкин. Қайта тебранишлардаги маълум қонуният ва вақтни ҳисобга олиб, Валентин Уломов махсус жадвал тузиб чиқди. Лекин бу ҳам зилзилани аввалдан билиш учун олиб борилаётган илмий ишларнинг кичик бир қисми, холос.

Дарҳақиқат, зилзилани аввалдан билишни ўрганиш жуда ҳам муҳим нарса. Лекин Тошкент сейсмологлари фақат бу билан чекланмай, табиий офатга қарши курашиш йўллари ҳақида маълум таклифлар ҳам ишлаб чиқмоқдалар. Сейсмик станция ходимлари зоналардаги тупроқнинг составини ўрганиб чиқиб, шу пайтгача ҳукм суриб келган нотўғри бир фикрни рад этдилар. Шу пайтгача соз тупроқли ер зилзиланинг кучини пасайтиради, «амортизация» қилади деб ҳисобланар эди. Кейинги кузатишлар бунинг тескарисини кўрсатмоқда: соз тупроқли ер титраши натижасида зилзила кучини баттар зўрайтирар экан.

Ҳозир сейсмик хизматни янада кенгайтиришга қарор қилинди. Тошкент территориясида ва унинг атрофларида махсус сейсмо-геофон майдонлари ташкил этилди. Уларнинг атрофида 7 та стационар пункт қурилиб, улар турли-туман аппаратлар билан таъминланади. Бу ишларнинг ҳаммасига яқинда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳузурида ташкил этилган Сейсмология илмий тадқиқот институти раҳбарлик қилади.

В. БОРОДИН,
(АПН).

Оламда НИМА ГАП

БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИНИНГ БОШ АССАМБЛЕЯСИДА

НЬЮ-ЙОРК, 19 октябрь. ТАСС мухбири **Ю. Романцев хабар беради:**

Кеча Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеясида умумий сиёсий мунозара тугади. Тўрт ҳафтага яқин давом қилган бу мунозараларда юзта мамлакатнинг вакиллари сўзга чиқиб, энг муҳим халқаро проблемаларга ўз мамлакатларининг ҳукуматлари қандай қараётганлигини айтиб беришди. Вьетнамдаги уруш, мустамлакачиликни тугатиш масалалари, қуролсизланиш ва ядро қуролини тарқатмаслик масалалари ҳар бир нотиқнинг сўзида айтиб ўтилган асосий проблемалар бўлди, дейиш мумкин.

Лаос, Гвиана, Сомали, Янги Зеландия, Жазоир ва Гондурас вакиллари умумий сиёсий мунозарада сўзга чиққан охирги нотиқлар бўлди.

Социалистик мамлакатларнинг ва Африкадаги баъзи мамлакатларнинг вакиллари мунозара вақтида сўзга чиқиб, Американинг Вьетнамдаги агрессиясини қаттиқ танқид қилишди. Шу вакиллар Вьетнам Демократик Республикасининг территориясини ваҳшийларча бомбардимон қилишни тўхтатиш, Америка қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетиш, Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронтини Жанубий Вьетнам халқининг вакили деб таниш, Женева битимларига риоя қилиш — Вьетнам проблемасини ҳал қилмоқ учун энг зарур шарт эканлигини айтиб ўтишди.

Тарихнинг ривожланишига тўсқинлик қилишга, Африка, Осиё ва Жанубий Америка территорияларидаги халқлар устидан ўз ҳукмронликларини давом эттиришга бутун кучлари билан уринаётган мустамлакачилар Ассамблеяда қаттиқ танқид қилинди. Англия ҳукумати Жанубий Родезия ирқчиларига йўл қўйиб бераётганлиги ва Арабистон ярим ороли жанубидаги ўз мустамлакаларининг халқларига мустақиллик беришдан бош тортаётганлиги Ассамблеяда қораланди.

Жанубий Африка маъмурлари — Ғарби-Жанубий Африка территориясига ҳам жиноятkорона апартейд сиёсатини ўтказиб келаётганлигини ҳатто ғарб давлатларининг вакиллари ҳам қоралаб гапирдилар. Португалия, Жанубий Африка ва уларнинг иттифоқчилари бўлган АҚШ, Англия, Германия Федератив Республикаси Африка қитъасида мустамлакачилик қолдиқларини саклаб келаётганликлари очиқ кўрсатиб ўтилди.

Мунозаралар давомида Совет Иттифоқи муҳим ташаббус кўрсатди. СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико Совет делегацияси номидан гапириб, уч муҳим масалани — бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик тўғрисидаги декларация қандай амалга оширилаётганлигини, Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларидаги чет эл ҳарбий базаларини тугатиш масаласини ҳамда ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисида битимга келишни қийинлаштирувчи ҳаракатлардан мамлакатларнинг воз кечиши ҳақидаги масалани сессия кун тартибига киритди. Бир қанча делегатлар Совет Иттифоқининг бу ташаббусига ўз нутқларида юксак баҳо бердилар.

Бирлашган Миллатлар ташкилоти Бош Ассамблеяси бу сафарги сессиясининг биринчи даври учун характерли белги шу бўлдики, тинчлик кучлари томонига ўтаётган, агрессияни қоралаётган, халқаро ҳамкорлик йўлига тушиб олаётган мамлакатлар тобора кўпаяяпти.

Ғарб мамлакатлари ўзларининг агрессив моҳиятларини жаҳон халқлари олдида яширишга уриниб, бу сафар ҳам кўпгина ҳийла-найранг ишлатдилар. Жумладан Америка вакили Гольдберг Вьетнамга доир бир неча «сулҳ таклифлари» киритди. Англия, Янги Зеландия ҳамда АҚШнинг бошқа иттифоқчилари унинг бу найрангини қувватлаб чиқдилар. Бироқ, умумий мунозаранинг бошқа қатнашчилари АҚШ вакилининг мунофиқлигини батамом очиб ташладилар. Америка таклифларида ҳеч қандай янгилик йўқлигини, бу таклифларнинг бирдан-бир мақсади сулҳ тўғрисида гап сотиб, жамоатчиликнинг эътиборини агрессиядан чалғитишдан иборат эканлигини кўрсатиб бердилар.

Умумий мунозаранинг якунлари шуни кўрсатдики, агрессия ва зулм кучларининг тинчлик ва халқаро ҳамкорлик кучларига қаршилик кўрсатиши кундан-кунга қийинлашмоқда, империалистик давлатларнинг агрессив моҳиятини жаҳон халқлари тобора яхшироқ тушуниб олмоқдалар.

КУВ ДЕ МЮРВИЛНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ПАРИЖ, 19 октябрь. (ТАСС). Франция ташқи ишлар министри Кув де Мюрвиль «Реалитэ» журнали редакцияси берган норасмий зиёфатда гапириб, Франция ташқи сиёсатининг баъзи жиҳатларини айтиб берди. Мамлакатнинг ташқи сиёсати, деди министр, мустақил сиёсат бўлиши лозим. Шу сабабли Франция Шимолий Атлантик иттифоқнинг ўзидан эмас, балки Шимолий Атлантик блокининг ҳарбий ташкилотидан чиқишга қарор қилди. Франциянинг фикрича, Шимолий Атлантик иттифоқи «Европанинг ғарбий ва шарқий қисмлари ўртасида мувозанат сақлаб турувчи воситадир».

Министрнинг айтишига қараганда, Франция сиёсатининг мақсади Европа проблемаларини бартараф қилишдан иборат. Сўнгра министр айтдики, бунинг учун узоқ вақт давом этадиган эволюция керак бўлади. Ҳозир бу эволюция кескинликни юмшатиш ва совуқ урушни тамомлаш сари бормоқда.

Кув де Мюрвиль Франция ҳукуматининг Вьетнам проблемасидаги позициясига тўхталиб, бундай деди: Вьетнам проблемасини ҳарбий йўл билан ҳал қилиш мумкин эмас, позициямизнинг моҳияти мана шу. Бу проблемани фақат тинч йўл билан — музокаралар олиб бориш йўли билангина ҳал қилиш мумкин. Министр Женева битимларига қайтиш зарурлигини уқтириб ўтди.

Кув де Мюрвиль бошқа проблемалар ҳақида ҳам гапирди. Франциянинг социалистик мамлакатлар билан қилаётган савдо-сотиғи, деди министр, Франция экономикаси учун ҳам манфаатли бўлмоқда.

П Е Р У Д А   З И Л З И Л А

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 90 секунд давом этган кучли ер қимирлаши 17 октябрь куни эрталаб Перунинг шимолий ва марказий районларини ларзага солди. Сейсмология станциялари зилзила кучи 9 балл бўлганлигини қайд қилдилар. Зилзила бир минг километрдан кўпроқ масофага чўзилиб кетган мамлакат территориясига ёйилди. Унинг эпицентри мамлакат пойтахти Лима шаҳридан шимолроқдадир. Бир неча соат ўтганидан кейин камроқ куч билан иккинчи марта ер қимирлаганлиги қайд қилинди.

Америка информация агентликларининг хабар беришича, мамлакатнинг марказий қисми, айниқса соҳилга яқин жойлари кўп зарар кўрган. Бу райондаги бир қанча кичик шаҳар ва қишлоқлар ярим вайрона ҳолга келиб қолган.

Мамлакатнинг соҳил билан тоғли районларини боғловчи асосий йўлларида зилзила натижасида ағдарилиб тушган тош уюмлари пайдо бўлди.

Лимадан 50 километр чамаси шимолда жойлашган Уачо шаҳрида зилзила натижасида кўп киши ўлган ва шикастланган. Касалхоналарнинг ҳаммаси жароҳатланган кишилар билан тўлиб кетган. Бу шаҳар билан алоқа ҳозиргача ўрнатилмаган.

Пойтахтнинг айниқса ишчилар яшайдиган четка қисми жиддий зарарланган. Бир неча уй емирилган, кўпчилик биноларнинг деразалари синган. Айрим жойларда ёнғин чиққан, кўпгина қурбонлар бор.

Пойтахт яқинида жойлашган Кальяо шаҳрида емирилган черков вайроналари остида 15 киши тириклайин қолиб кетган.

Дастлабки маълумотларга кўра, бутун мамлакатда юзга яқин киши ўлган ва мингдан кўпроқ киши яраланган.

УЧИГА ЧИҚҚАН ПОРАХЎРЛИК

Америкада катта шов-шувга сабаб бўлган бу ажойиб ва ғаройиб воқеа ҳақида «Сатердей ивнинг пост» журнали қуйидагича ҳикоя қилади:

Ярим тунда Калифорния штатидаги кичкинагина Кастро-Вэлли шаҳрининг ҳувуллаган кўчаларида бир юк машинаси пайдо бўлди. У Рэдвуд хиёбонидан ўтиб, пештоқига «Жеймс Тук ва компания. Солиқ масалалари бўйича консультация» деб ёзилган кичик бир уйнинг дарвозаси ёнида тўхтади. Автомобиль кабинасидан икки киши сакраб тушиб, шиддат билан дарвозани очишди-ю, ичкарига отилишди. Бир неча минутдан сўнг машинага шкафга ўхшаган қандайдир буюмларни олиб чиқиб юклашди-да, сўнг кўздан ғойиб бўлишди...

Ўқувчи, оддий ўғирлик экан-ку, бунинг нимаси қизиқ деб ўйлаши мумкин. Чунки Америкада жиноятлар кенг истеъмол буюмлари нарх-навосидан ҳам тезроқ ошиб кетяпти-да.

Лекин, бу воқеанинг қизиқлиги шундаки, шу конторанинг ходими Норман Филиппс ва унинг ўртоғи ўғирликка тушган. Улар пул тўла сейфларни ёки қимматбаҳо буюмларни эмас, балки Жеймс Тук конторасидаги бир ёзув столи билан, ҳужжатлар солинган бешта шкафни ўғирлаб кетишган. «Кисавурлар» бу нарсаларни штатнинг прокуратурасига олиб боришган. У ердагилар тортма ва шкафлардаги нарсаларни кўриб, оғизлари очилиб қолган. Чунки уларнинг ичида неча йиллардан бери солиқ инспекторларига тўлаб келинган поралар ҳақида, яхшилаб саранжомланган, рақамланган ва рўйхатдан ўтказилган маълумотлар сақланган экан! Бу қоғозларнинг ҳар бирида қайси инспекторга, қачон ва қанча пора берилгани қайд қилинган эди. Пухталикни қаранг!

«Сатердей ивнинг пост» журналининг баён қилишича, шу воқеа натижасида «Калифорния штатининг бутун солиқ тартиботи таг-томиридан зил кетган». Махсус тузилган комиссия қийинчилик билан иш бошлаб, турли хил ва турли мансабдаги порахўр ва муттаҳамлар «тўқиган» калаванинг учини аранг топдилар. Ҳозирги пайтда 20 киши терговга олиниб, дейди мақола автори. Шулардан 13 киши маҳаллий солиқ бошқармаларининг бошлиғи экан. Ўн тўртинчи порахўр ўзини ўлдириб қутулибди. Комиссия бир йил иш олиб боргач, унинг бошлиғи Маршал Мейер бу жанжалли масаланинг барча тафсилотларигача текшириб чиқиш учун «камида яна икки йил керак» деган.

Текшириш жараёнида аён бўлишича, Жеймс Тук расман корпорация ва фирмаларга солиқ масалалари юзасидан консультациялар берган. Амалда эса, Тук солиқ инспекторларини «сотиб олиб» уларни фирма ва компаниялардан камайтирилган миқдорда солиқ олишга кўндирган. Ҳатто порахўрлик шунгача бориб етганки, бир фирманинг ихтиёридаги мулклар ўз ҳақиқий нархининг ...0.6 проценти миқдорида баҳоланган! Шунинг учун, Тук бандасининг фаолияти туфайли давлат хазинаси фақат Калифорния штатида 200 миллион доллардан кўпроқ даромадни бой берганлигига ажабланмаса ҳам бўлади!

Икки американлик жамиятшуноснинг ҳисоблашига қараганда, 1960 йилдаёқ АҚШ мансабдорлари олган пораларнинг ўзи 5 миллиард долларга етган. Чамаси, ҳозирги пайтда бу ўзига хос рекорддан анча ўзиб кетилган.

Калифорния штати бош прокурорининг ўринбосари Чарльз О. Брайен иқрор бўлиб, Жеймс Тук воқеаси «умумамерика миқёсида мавжуд бўлган баҳайбат итнинг Калифорниядаги думи, холос» деб айтган.

Юқоридаги ҳужжатларни прокуратурага топширган Норман Филиппснинг айтишича, «Жеймс Тукка ўхшаш кишилар мамлакатнинг ҳамма ерида топилади ва улар худди Тук услуби билан ишлашади».

Жеймс Тук воқеаси, беқиёс сотқинлик, учига чиққан муттаҳамлик Америка кишилари учун унчалик ажабланарли эмас. Лекин, шуниси ҳаммани ҳайратда қолдирадики, Жеймс Тукнинг жиноий найрангларига доир бу шов-шувли воқеа ҳақида Америка матбуоти гўё оғзига талқон солгандай лом-мим демаяпти.

Америкадаги учта йирик ҳафталик журналлардан иккитаси илгари ҳар қандай машмашадан фойдаланиб, бир-бирларини томоғи йирилгунча бақириб сўкишарди. Лекин бу иккала журнал ҳозир Жеймс Тук воқеасини кўриб, ўзларини кўрмаганга олиб турибди.

Бу ғалати жим-житликнинг сабаби нимада? «Сатердей ивнинг пост» журналининг айтишича ана шу порахўрлик, муттаҳамлик... «ҳам республикачилар, ҳам демократлар партиясининг раҳбарлари ўртасида чуқур илдиз отган». Раҳбарлар ашаддий порахўрликнинг олдини олиш у ёқда турсин, шу порахўрлик, муттаҳамлик устидан нон ейдиган кишиларнинг иқтисодий кўмаги билан юқори лавозимларга сайланишган.

Порахўрлик, муттаҳамлик билан топилган жаранг-жаранг пуллар маҳмадона кандидатларнинг оғзини ёпиш учун сарфланди. Тўғри, юқори лавозимларга кандидатлар камчиликларни «гапиришган», «танқид қилишган», «фош қилишган». Лекин, буларнинг ҳаммаси оғизда қолиб кетган, холос. Атоқли американлик публицист С. Хирш «Халқ душманлари ҳукумат тепасида» деган китобида бундай деган эди: «Ҳозирги Америкада барча фактлар шуни кўрсатадики, жиноий ишлардан топилган «йирик бизнес» билан сиёсий давлат машинаси ўртасидаги иноқлик жуда чуқур ва ҳар томонлама илдиз отиб кетган».

Монополияларнинг малайи бўлган Жеймс Тукнинг жиноий фаолияти америкача яшаш усулининг бир кўриниши, холос. Лекин қатрада қуёш акс этганидай, бу воқеада капитал ҳукмронлик қилаётган «озод дунё»нинг бутун «чирой»и кўриниб турибди.

Г. ПОЛЬСКОЙ,
«Неделя»дан.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

Қардош республикалар радиофестивали
Эфирда — Ўзбекистон

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30 — Арфа учун пьесалар. 10.10 — Опа-сингил Фёдоровалар вокал ансамбли. 10.40 — Москва. «Пионер эрталиги». Ўзбек пионерлари радиогазетаси. 11.25 — Фортепьяно куйлари. 12.15 — Спорт эшиттириши, 12.30 — Москва. «Дўстлик сатрлари». Ўзбекистон шоирларининг чиқиши, 13.30 — Дўстлар эстрадаси, 16.00 — Москва. «Республикада биринчи». Навоий номли академик Катта театр ҳақида музикали эшиттириш, 17.00 — Москва. «Мамлакат пахта базаси юксалмоқда» (радиоҳикоя), 18.00 — Москва. «Юность» тўлқинларида Ўзбекистоннинг «Ёшлик» радиостанцияси. 19.20 — Социализм мамлакатлари куйлари, 20.05 — Москва, Ўзбекистон ССР халқ талантлари, 20.30 Москва. «Ўзбекистон зарбдор қурилишлари», 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Москва. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари М. Мусахонов сўзи, 22.10 — Концерт (пахта теримида қатнашувчи шаҳарликлар учун), 22.40 — Парда Турсун ҳақида, 23.20 — Концерт («Зангори кема» капитанлари талабига мувофиқ). 00.30 — Москва. «Тошкент осмони». Эстрада оркестрининг концерти.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.20 — **Ҳамма нарсани билгим келади** (тележурнал), 19.00 — **Навқирон Самарқанд,** 19.20 — **Спорт эшиттириши,** 19.55 — **Ишчилар посёлкаси** (бадиий фильмнинг 2-серияси).

21.00 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 21.05 — **Телевизион янгиликлар,** 21.20 — **Яширин фронт** (бадиий телефильмнинг 7-серияси), 21.50 — **«Зангори кема» капитанларига шон-шарафлар** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 22.10 — **Олимлар лабораториясида** (ҳужжатли фильм), 22.30 — **Кутилмаган севги** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Добриня Никитич** (болалар учун мультфильм), 17.25 — Сергей Далининнинг уч дафтари (телефильм).

Ўзбек тилида: 18.30 — **Вьетнам курашда** (ҳужжатли фильм), 18.50 — **Совет классик куйлари,** 19.20 — **Гўзаллик жиддий иш, Қаттиқ эритмалар** (ҳужжатли фильмлар).

Рус тилида: 20.00 — **Муса Жалил шеърларига композициялар.**

20.20 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 21/X да **Евгений Онегин,** 22/X да **Бир пардали балетлар.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/X да **Ўғирланган умр,** 22/X да **Алишер Навоий.**

МУШТУМХОНЛАР ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон КП Марказий Комитети қарори билан **«Муштум» журнали кенгайтирилди — янги йилдан у «Крокодил» журнали ҳажмида, яъни 16 саҳифалик бўлиб чиқади.** Журнал нархи ўзгармайди, илгаригидай бир сони 15 тийин. Бир йилга 3 сўм 60 тийин.

Ҳурматли муштумхонлар! Ҳажвий журналингизга кечикмай обуна бўлинг. Бу йил обуна барвақт бошланди — тез тамом бўлади. Журналга обуна бўлиш чегараланмайди, яъни тиражни обуначилар белгилайди. Журнални қидириб юрмаслик учун, марҳамат қилиб, ёзилиб олинг.

«МУШТУМ» РЕДАКЦИЯСИ.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469, В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553. Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.